

Univerzita Karlova

Filosofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

David Smetana

Vyjadřování emocí ve španělské internetové komunikaci

Expressing Emotions in Spanish Internet-mediated Communication

Praha, 2023

Vedoucí práce: Mgr. Róbert Čičmanec

Rád bych zde poděkoval Mgr. Róbertu Čičmancovi za jeho čas, odbornost a trpělivost při vedení této bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 15.05.2023

David Smetana

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou vyjadřování emocí na sociálních sítích ve španělštině. Snaží se zmapovat převažující prostředky, které uživatelé sociálních sítích používají k vyjadřování emocí. Vychází z korpusu více než 13.000 španělsky psaných komentářů pod příspěvky periodika *El País* ze sítí Facebook a Instagram. Práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část popisuje terminologii emocí a různé prostředky, kterými lze emoce vyjadřovat ve *face-to-face* (F2F) komunikaci, dále popisuje internetový jazyk a charakterizuje prostředí komentářů jako komunikační situaci. Praktická část analyzuje pozorované tendence, kterými uživatelé kompenzují omezenost expresivních prostředků (absence prozodie, řeči těla atd.). Soustředí se zejména na používání nestandardní ortografie (kapitalizace, prolongace atd.) a na nonverbální prostředky (emotikony, emoji atd.), okrajově se pak věnuje citoslovcím a inicialismům. Analýza prokazuje, že u internetových prostředků nelze hledat přesné protějšky z F2F komunikace, byť se jim více či méně podobají. Internetový jazyk nabízí uživatelům nový, alternativní systém pro vyjadřování emocí vlastní pouze tomuto prostředí.

ABSTRACT

This thesis explores the topic of emotional expression on social media in Spanish. Based on a corpus consisting of over 13.000 comments collected from *El País* journal's Facebook and Instagram profiles, it aims to analyze the principal tendencies utilized by users in order to express their emotions. There are two parts to this work, one theoretical and the other one practical. The theoretical part addresses emotional expression in face-to-face (F2F) communication as a whole and mentions the various options people have at their disposal. It then proceeds to describe internet language and characterize comments on social media as a form of communication. The following practical part consists of an analysis of the individual features of the language used in the corpus. The tendencies intend to compensate for the lack of many means of expressive communication in an F2F environment (prosody, kinesics, etc.). Amongst the principal features are non-standard orthography (capitalization, prolongation, etc.) and non-verbal signs (emoticons, emoji etc.), interjections and initialisms are also analyzed. The results show that there are no exact matches in F2F communication for the features used online, although some correspond to speech more than others. Internet language provides a new, alternative system of emotional expression own to the media.

Obsah

2	Emoce a jazyk.....	9
2.1	Terminologie.....	9
2.2	Vyjadřování emocí.....	10
3	Internetový jazyk.....	12
3.1	Komentáře.....	14
4	Analyzované tendence.....	16
4.1	Digitální prozódie.....	16
4.1.1	Kapitalizace.....	19
4.1.1.1	Úplná kapitalizace.....	19
4.1.1.2	Izolovaná kapitalizace.....	24
4.1.1.3	Alternující kapitalizace.....	28
4.1.1.4	Závěr o kapitalizaci.....	30
4.1.2	Prolongace.....	31
4.1.2.1	Vokalická prolongace.....	32
4.1.2.2	Konsonantická prolongace.....	34
4.1.2.3	Závěr o prolongaci.....	36
4.1.3	Proložení.....	37
4.1.4	Interpunkce.....	39
4.1.5	Závěr digitální prozódie.....	44
4.2	Digitální nonverbální komunikace.....	45
4.2.1	Emotikony.....	46
4.2.2	Kaomoji.....	49
4.2.3	Emoji.....	50
4.2.3.1	Ilustrativní funkce.....	52
4.2.3.2	Reakční funkce.....	53
4.2.3.3	Rámcová funkce.....	54
4.2.3.4	Závěr o emoji.....	58
4.2.4	Závěr digitální nonverbální komunikace.....	59
4.3	Interjekce.....	60
4.4	Inicialismy.....	65
5	Závěr.....	68
	Resumé.....	70
	Resumen.....	71
	Bibliografie.....	73

1 Úvod

Naše práce se zabývá problematikou vyjadřování emocí na sociálních sítích, konkrétně vychází z analýzy sesbíraného jazykového materiálu ze sítí Facebook a Instagram. Internetový jazyk je oproti běžné komunikační situaci (*face-to-face*) značně limitován; uživatelé jsou tak nuceni přicházet s alternativními způsoby, jak do psaného textu obsáhnout expresivitu, kterou nabízí komunikace tváří v tvář. Zaměříme se zde primárně na nestandardní ortografii a speciální znaky, okrajově pak na citoslovce a expresivní zkratky.

V první části této práce se soustředíme na teoretické představení role emocí v jazyce, tj. jakými způsoby je lze v jazyce reflektovat a do jakých lingvistických oblastí zasahují, respektive o co všechno je uživatel na internetu ochuzen. Nastíníme i obecnou problematiku studia emocí od Wierzbicke (1999), která kritizuje etnocentrické zaslepení při jejich studiu. Dále v teoretické části stručně popisujeme internetový jazyk a jeho variety, přičemž se zakládáme na popisech tohoto prostředí Crystala (2011). Nakonec charakterizujeme komunikaci v komentářích z hlediska komunikační situace, tj. kdo s kým a jakým způsobem vstupuje do komunikace.

Praktická část pak analyzuje výsledky z našeho korpusu převážně z hlediska kvalitativního, podle potřeby a možností však korpus podrobujeme i kvantitativnímu zkoumání. Jednotlivé tendence se vždy snažíme popsat teoreticky, tj. nabídnout jejich základní charakteristiku, kterou pak aplikujeme na vybrané komentáře. V každé kapitole se snažíme hledat protějšky jednotlivých prostředků v běžné F2F komunikaci a porovnat, do jaké míry si odpovídají.

Tato práce si neklade za cíl zkoumat konkrétní emoce. Takový cíl je příliš ambiciózní už jen z důvodu problematiky definice jednotlivých emocí; náš korpus na takové závěry není vhodný. Jednotlivé komentáře v této práci na základě obsahu a teorie interpretujeme, kategorizujeme atp., naší interpretaci však nelze považovat za definitivní či shodnou s originálním záměrem mluvčího.

V této práci se snažíme především zmapovat hlavní prostředky uživatelů pro vyjadřování jakýchkoliv emocí, tj. vnášení emotivity do komentářů. Zajímá nás, zda a do jaké míry o nich lze hovořit jako o přenesených prostředcích z F2F komunikace, či zda se mluvené řeči neodpovídají a tvoří samostatný systém jiných funkcí a pravidel.

1.1 Korpus

Stěžejní bod této práce je vytvořený korpus. Rozhodli jsme se analyzovat komentáře pod příspěvky španělského periodika *El País* ze dvou sociálních sítí: Facebooku a Instagramu, máme tak i možnost porovnání materiálu z jednotlivých sítí mezi sebou (pokud by se objevily značné rozdíly).

Při tvorbě korpusu pro nás byly důležité především tyto dva faktory: obsáhnout co nejširší obsahové (emoční) spektrum, zároveň však zachovat rovnováhu v počtech komentářů. Uspokojit oba požadavky se ukázalo být problematickým: ne všechny příspěvky nabízí El País na obou platformách v totožné podobě; počet komentářů pod stejným příspěvkem napříč platformami se značně liší (např. > 1000 komentářů : < 50 komentářů). Nakonec jsme při výběru příspěvků (zdrojů komentářů) rozhodli pro následující podmínky:

- a) Stejný obsah příspěvku na obou platformách
- b) > 50 komentářů na obou platformách
- c) 5 různých příspěvků (dohromady tedy 10 zdrojů komentářů)
- d) V rámci jednoho měsíce (10.3.2023-10.4.2023)
- e) Obsahová, resp. emoční diverzita

Od každého z příspěvků jsme následně chtěli náhodně vybrat 50 komentářů a utvořit tak co možná nejvyrovnanější korpus o 500 komentářích. Tímto procesem jsme však přišli o několik tendencí, nakonec jsme se tedy rozhodli zachovat všechny komentáře a soustředit se primárně na kvalitativní analýzu. Při citování komentářů vždy uvádíme číslo tématu (podle této tabulky) pro kontext, sociální síť původu a datum zveřejnění komentáře.

Tabulka 1

Přehled korpusu, komentáře pořízené ve dnech 9.-10.4.2023 prostřednictvím stránky exportcomments.com

Kompletní korpus dostupný zde:

https://drive.google.com/drive/folders/1qW_91Xa1xv5XOdCilPsg_U19JYj7J6pt?usp=share_link

Téma publikace	Facebook		Instagram	
	Datum	Komentáře	Datum	Komentáře
1) Multikulturalismus	7.4.	808	7.4.	204
2) Bulvár	4.4.	1596	5.4.	1953
3) Náboženství	29.3.	56	31.3.	1347
4) Věda	15.3.	594	17.3.	2121
5) Geopolitika	27.3.	4687	28.3.	265
		7741		5890

- 1) Ian Gibson, biógrafo de Lorca, Dalí o Machado: "En Vox dicen que España se está convirtiendo en un estercolero multicultural. Pues bien, a mí me gusta el estiércol, porque fertiliza. Y de la multiplicidad de culturas siempre puedo aprender: otro idioma, otra comida, otra literatura" (El País, 2023)
- 2) "Esta fue la última voluntad de Aless, la de traer un hijo suyo al mundo", anuncia Ana Obregón en una exclusiva a la revista '¡Hola!' en la que anuncia que la niña es su nieta (El País, 2023)
- 3) Cuatro de cada 10 españoles se declararon ateos, agnósticos o indiferentes ante la religión en 2022. Esa proporción de no creyentes representa más de la mitad en los jóvenes de entre 18 y 38 años. Es un nuevo máximo (El País, 2023)
- 4) Una pastilla experimental logra la remisión completa del cáncer en 18 pacientes con una leucemia muy agresiva (El País, 2023)
- 5) China halla una reserva de agua en la Luna de 270.000 millones de toneladas (El País, 2023)

2 Emoce a jazyk

2.1 Terminologie

Při studiu emocí, zejména z lingvistického hlediska, tj. ve vztahu k jazyku, je potřeba správně definovat klíčové termíny, respektive nastínit problémy, které s sebou přináší. Hlavní potíží slova *emoce* je jeho kulturní a jazyková specifičnost; jak upozorňuje Wierzbicka (1999), v mnoha jazycích nenalzááme adekvátní protějšek vyjadřující to samé, co v angličtině (např. němčina, ruština ...). Zmiňuje zde psychologa G. Mandlera (1997), který se udivuje nad tím, jak se mohl tento termín tak dlouho a tak běžně používat, aniž by se někdo pozastavil a uvědomil si jeho problematiku.

Český jazyk pro anglický pojem *emotions* blízký protějšek nabízí; převzaté slovo *emoce* vykazuje stejné vlastnosti, jaké Wierzbicka (1999) přisuzuje anglickému termínu. Emoce považuje za kombinaci tří různých složek: myšlenek, pocitů a tělesných procesů. Liší se tak od čistě tělesných pocitů (*bodily feelings*) a čistě myšlenkových pocitů (*feelings*). Tělesné pocity jsou např. hlad, žízeň, zima, tzn. nevychází z myšlenek, ale ze zbytku těla. Čistě myšlenkové pocity (či pouze pocity), které se naopak nevztahují k tělesným procesům, jsou např. osamělost, odcizení, zadostiučinění ... U žádného ze zmíněných příkladů nelze hovořit o emoci, tj. o emoci hladu či emoci odcizení, právě proto, že se nevztahují ke všem třem složkám zároveň. Za příklady emocí bychom podle tohoto přístupu mohli považovat smutek, radost, naštvání ...

Emoce jsou tedy problematický termín zatížený kulturou a jazykem, nelze ho tedy používat, chceme-li o nich uvažovat globálně, tj. aby tvrzení platila pro všechny lidi z odlišných kultur. Wierzbicka (1999) se pro tyto univerzální účely přiklání k hovoření o pocitech; každý jazyk má totiž slovo pro cítění, pocitování (*feel*), z kterého se dá, oproti emocím, vycházet. Okolo tohoto slova dokázala autorka sestavit celý systém základních konceptů (*conceptual primitives and lexical universals*) sdílených všemi jazyky. Z těchto konceptů utváří *univerzální sémantický metajazyk (Natural Semantic Metalanguage, NSM)*, který dále užívá k mezikulturní charakterizaci jednotlivých pocitů (hlavně specifických pro dané jazyky, tj. bez odpovídajících protějšků).

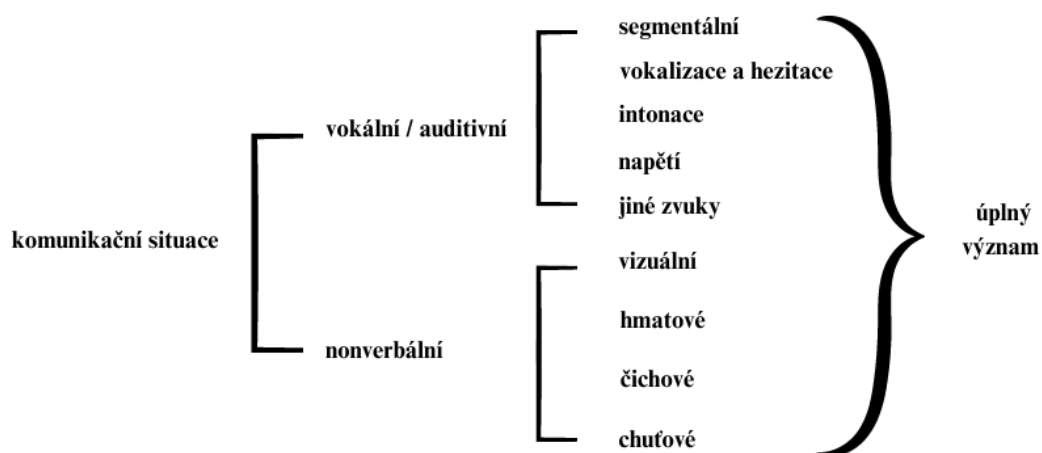
Tato práce si však za cíl neklade popis (jakkoliv přesný) konkrétních pocitů u španělských mluvčích, ale pokusit se charakterizovat prostředky, kterými je na sociálních sítích vyjadřují; NSM pro nás tedy jako analytický nástroj nebudeme aplikovat, byť uznáváme, že je pro univerzální závěry důležitý.

Wierzbicka (1999, 12) ve své práci nicméně termín *emoce* i nadále užívá, označuje jím pocity založené na myšlenkách. Grein (2017, 283) nabízí podobnou definici: vychází z přístupu

A. Damasia, emoce popisuje jako biologicky determinované procesy, tj. reakce organismu na uvědomělé pocity, dodává, že jsou částečně ovlivněné kulturou. V této práci se zakládáme na těchto dvou definicích, emoce však budeme volně zaměňovat za pocity, postoje, nálady.

2.2 Vyjadřování emocí

Pokud hovoříme o běžné komunikační situaci, tj. *face-to-face* (F2F) komunikaci, kdy jsou oba účastníci komunikace fyzicky přítomní, probíhá přenos informací přes více komunikačních kanálů zároveň. Crystal (1966) formuluje, že kompletní význam sdělení při komunikaci skládáme z informací, které přijímáme všemi smysly (některými samozřejmě více, jinými méně; odpovídá lingvistické pozornosti). V zjednodušeném schématu níže pozorujeme jednotlivé komponenty; čím vyš komponent je, tím je mu v lingvistice věnován větší prostor (Crystal, 1966, 96):

Obrázek 1

Zjednodušené schéma prostředků informačního přenosu podle Crystala (1966, 97)

Každou z daných oblastí lze komunikovat informace, respektive i emoce (čichové a chuťové zdroje informací zde ponecháváme stranou). Segmentálními prostředky Crystal (1966, 96) rozumí tradiční lingvistické oblasti, tj. soustředící se na dále nedělitelné segmenty (morfologie, fonetika, fonologie, syntax ...). Wierzbicka (1996, 13) zde hovoří o dvou možnostech explicitního vyjadřování emocí: (1) sdělení typu „cítím se dobře“, „cítím se

špatně“ atp., (2) metaforicky, tj. „cítím se, jako kdyby ...“ nebo „cítím se jako někdo, kdo ...“. Zejména metaforická užití lze studovat i hlouběji (dokonce mezikulturně); užívaný jazyk nám zde napovídá, jak vlastně jednotlivé emoce vnímáme, např. hněv je prý napříč jazyky chápán jako „vroucí tekutina v nádobě (těle)“ (Soriano, 2016; Wilce, 2009, 41).

Další jazykové prostředky jsou spíše implicitní, z konkrétního použití můžeme vyvozovat postoje mluvčího. Z lexikální oblasti jako projevy emocí Wilce (2009, 41) zmiňuje zdobněliny, přezdívky, můžeme doplnit i nadávky, eufemismy atp. Morfologie a syntax využívají především modálních významů, tj. vyjadřování postoje vůči propozici skrze gramatikalizované prostředky, ze španělštiny je důležité zmínit roli subjunktivu (Wilce, 2009, 45). V některých jazycích lze pozorovat pravidelné fonologické obměny sloužící jako znaky emotivnosti, Wilce (2009, 43) zmiňuje intenzifikační změnu frikativ v italštině. Důležitou skupinou jsou také citoslovce, které tvoří separátní skupinu na pomezí segmentálních (lexikálních) komponentů a vokalizací (hezitací), blíže se jimi zabýváme v kapitole (4.3).

Intonace se týká větších jednotek, jedná se soubor suprasegmentálních prostředků (síla hlasu, výška tónu, tempo atp.). Dále hovoříme o napětí hlasu, tj. různá míra artikulace (Crystal, 1966, 96), a jiných zvucích (zde se pohybujeme na pomezí extralingvistických, nelingvistických či paralingvistických prostředků), jako jsou např. zakašlání, brek, šeptání aj. Hlasové ústrojí nabízí mluvčímu mnoho možností (kromě produkce řeči ze segmentálního hlediska), které může využívat ke komunikaci svých myšlenek, záměru. Jak upozorňuje Sapir (1927), různé prostředky se hodí do odlišných situací, ve formálních situacích (např. pracovní pohovor) se pro vyjadřování emocí volí jiné způsoby (méně využívání intonace atp.), než ve familiárním prostředí; z tohoto hlediska však záleží i na kultuře, Grein (2017, 286) hovoří o pravidlech projevů (*display rules*), tj. kulturně sdílené normy určující kdy, kde, komu a jak vyjadřovat emoce. Intonaci a dalším prostředkům týkajících se hlasu se věnujeme podrobněji v kapitole 4.1.

Do nonverbální komunikace řadíme všechny další prostředky, které nevyužívají hlasu, resp. sluchu. Jsou to ruční gesta, mimika, pohyby hlavy, postavení těla, oční kontakt, proxemika ..., které podporují, zdůrazňují a často doplňují mluvený projev. Danesi (2018, 162) se odkazuje na výzkum Morrise et al. (1979) a uvádí, že přes dvě třetiny myšlenek a emocí komunikujeme právě nonverbálně.

Danesi (2018, 162) hovoří o vrozených (nedobrovolných), osvojených (dobrovolných) a kombinovaných nonverbálních signálech. Za vrozené považuje mrkání (*blinking*), odkašlání, zčervenání, držení těla (univerzální do značné míry), dále ale i obličejové výrazy základních emocí, které popisují Ekman a Friesen (1975): radost, smutek, strach ... Tyto emoce projevy

považuje za univerzální, což kritizuje Wierzbicka (1999), jelikož se, opět, zakládají na anglických termínech, což dělá celý přístup etnocentrickým. Tato kritika je validní, nicméně se týká pouze terminologie; klíčové zjištění o univerzálních vzorcích pohybů mimických svalů nijak nevylučuje. Ekman a Friesen (1975) lidský obličej dělí na minimální jednotky, jejichž vzájemné konfigurace vyjadřují konkrétní významy: pozice obočí, tvar očí, tvar úst, rozšíření nozder atd. (Danesi, 2018, 168). Na těchto základech pak staví zejména emoji, o kterých hovoříme detailněji v kapitolách 4.2 a 4.2.3.

Z dobrovolných (osvojených, naučených) tělesných signálů zmiňuje Danesi (2018, 163) mrkání (*winking*),¹ hlavně ale signály rukou (mávání, zvednutý palec aj.). Gawne a McCulloch (2019, 5-6) je nazývají emblémy (*emblems*), charakterizují je jako zavedená gesta s definovanými významy, fungují samostatně i synchronně s promluvou. Jako příklady uvádí kývnutí hlavou, zvednutý palec, vzpřímený prostředníček atd. Tato gesta obvykle překračují jednotlivé jazykové oblasti, jsou etablované spíše ve větších kulturních celcích. Kulturně motivované jsou převážně i haptické signály, tj. doteky; zde uvádí Danesi (2018, 163) objetí, ruční pozdravy, držení za ruce atd.

Emoce tedy vyjadřujeme na všech úrovních jazyka, tj. základní struktura (syntax atp.) a intonace, dále však i mimikou či tělesnými gesty (Wierzbicka, 1999, 29). V psaném textu je však situace jiná, limitovaná: čtenář neslyší intonaci, nevidí mimiku a gestikulaci, necítí doteky. Tradičně tištěné texty se tedy spoléhají převážně na sílu slov,² paralelní komunikační kanály obvykle slovně popisují (viz 4.1); internetový jazyk tuto limitaci kompenzuje jinak, jednotlivé tendence pozorujeme a popisujeme v kapitole 4.

3 Internetový jazyk

S příchodem internetové komunikace se začala tvořit i nová varieta jazyka, internetový jazyk (*internet language*). Crystal (2011) se ho snaží definovat skrze rozdíly a podobnosti, které má postupně k mluvené řeči a psanému textu. Z tohoto přístupu vycházíme i my, abychom dokázali charakterizovat komunikaci a jazyk v komentářích, které tvoří náš korpus.

¹ Mrkání jsme zmiňovali i jako vrozený signál, angličtina však rozlišuje *blinking* a *winking*, druhým termínem rozumíme mrkání jedním okem (flirt tajemství, vtip, ...).

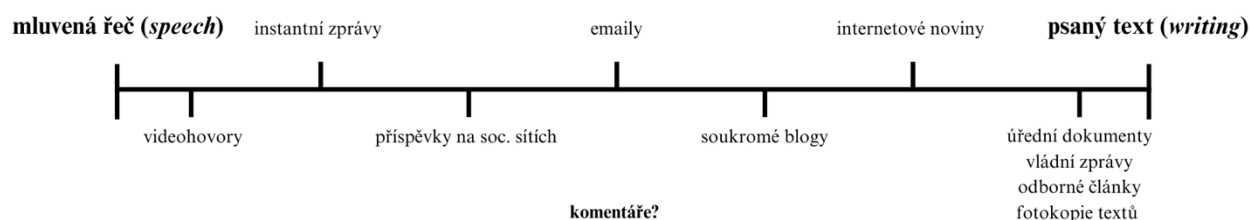
² Text může být doprovázen ilustracemi, fotkami aj., není však běžné, že by každá promluva měla svou ilustraci. Jinou situaci vidíme v komiksech, ty však nepovažujeme za texty.

Tabulka 2

Rozdíly mezi mluveným a psaným jazykem, inspirováno Crystalem (2011, 16-21)

mluvený jazyk (<i>speech</i>)	psaný jazyk (<i>writing</i>)
rozdíly	
ohraničený časem	ohraničený prostorem
dynamický	statický
přítomný	vzdálený
bezprostřední	opožděný
neplánovaný	organizovaný
extralingvistická komunikace	bez vizuálního doprovodu
kontext (deixe)	méně kontextu
unikátní prostředky	
prozodické prostředky: intonace, síla, tempo ...	organizační prostředky: prostorová organizace, vizualizace dat (tabulky, grafy ...)
vhodné pro	
expresivita, emoce	fakta, myšlenky

Podle těchto kritérií lze následovně určovat, do jaké míry se zkoumané médium (zkoumaná varieta internetového jazyka, komunikace) podobá mluvené řeči či psanému textu.

Obrázek 2

Flexibilita internetového jazyka podle příbuznosti k mluvenému a psanému jazyku, inspirováno Crystalem (2011, 16-21)

Na jednom konci nalézáme úřední dokumenty, vládní zprávy atp., které sdílí s psaným textem téměř všechny charakteristiky – jako jediné rozdíly Crystal (2011) uvádí ovlivnění zařízeními,

kterými text píšeme a následně čteme (funkce přibližování, velikost obrazovky ...). Na druhém extrému stojí videohovory, které sdílí s F2F komunikací i vizuální kanál pro přenos informací – stále se však potýkáme s limitacemi, můžeme uvést např. zpoždění. Zbylé formy internetového jazyka stojí někde mezi, jejich umístění je složité; jednak existuje značná diverzita uvnitř uvedených termínů, např. email může být oficiální, mezi přáteli, hromadný, soukromý atp., jednak se značně různí jazyk uživatelů v daných situacích; Crystal (2011, 21), opět k emailu, zmiňuje odlišnosti v preciznosti při jejich kompozici – mnoho lidí je po sobě nekontroluje, pro jiné je naopak samozřejmé projevit úsilí a psát strukturovaně, bez pravopisných chyb.

3.1 Komentáře

Komentáře je na výše uvedené škále nicméně složité zasadit, od ostatních se vyjímají strukturou komunikační situace. Všechny komentáře (pod jedním příspěvkem) spojuje kontext, byť omezený – v našem případě se jedná o krátký popis, doprovodnou fotografii a odkaz na celý článek. Mohli bychom zde hovořit o jisté maximě kontextu, tj. všichni účastníci konverzace očekávají, že ostatní (pokud se k nim odkazují) jsou se zprávou seznámeni a mohou se k ní tedy odkazovat. Sekundární kontext tvoří již publikované komentáře.

Situace se problematizuje, jakmile se pokoušíme určit eminenta a recipienta. V komentářích z tohoto hlediska nastávají tři prototypické situace: uživatel A se vyjadřuje k obsahu příspěvku (obvykle osobě či skupině osob, o kterých se hovoří). Jedná se o jednostrannou komunikaci, neočekává se odpověď; komentář se nicméně stává součástí kontextu, který je k dispozici ostatním uživatelům, a uživatel B může navázat s uživatelem A konverzací.

(a) Bravo Ana!!! 🙌🙌🙌🙌 te entiendo perfectamente y a seguir adelante y con ilusión y mucho amor por esa niñita maravillosa que ha llegado a tu vida. ❤️ (2, Instagram, 05.04.23 14:38:48)

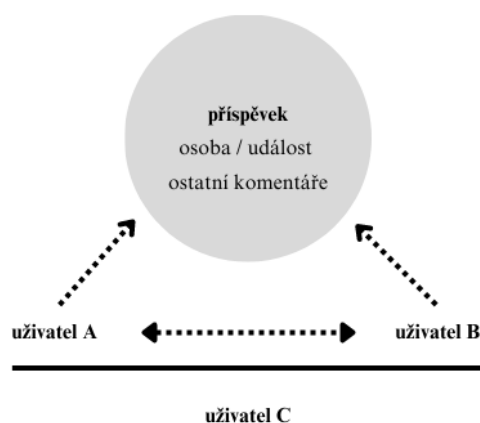
Pokud mezi sebou komunikují uživatelé A a B, situaci považujeme za standardní konverzací, jediným specifickým je zde možnost dalších uživatelů se zapojit. O této situaci můžeme uvažovat jako o veřejném rozhovoru na dané téma. Zde je potřeba zmínit další specifikum komunikace v komentářích, tedy že o sobě uživatelé ze svých profilů mohou vyčíst

informace, které nebyly v konverzaci zmíněny; ke kontextu konverzace mezi jednotlivými účastníky se tedy přidávají i informace dostupné z jejich profilů.

- (b) @m_chuti87 cómo se supone que te enteras de la voluntad de un no nato? (2, Instagram, 05.04.23 14:18:33)

Poslední situace nastává, když je recipientem více komentujících. Uživatel A se odkazuje ke všem uživatelům, často však dochází k adresaci vymezené skupiny (daného názoru).

- (c) DEJENLA YAAAAAA CUMPLE LA ÚLTIMA VOLUNTAD DE SU HIJO. ESPAÑA PAÍS RANCIO, ENVIDIOSO, HIPÓCRITA Y NOOO RESPETA LAS ÚLTIMAS VOLUNTADES (2, Instagram, 05.04.23 22:49:59)

Obrázek 3
Komunikační schéma komentářů v našem korpusu

Komunikace v komentářích je tedy heterogenní, setkáváme se s různými typy záměrů mluvčích: posílat vzkazy veřejným osobnostem, konverzovat s ostatními uživateli, či pouze sdílet svůj názor se všemi dalšími čtenáři. Kvůli těmto důvodům je složité komentáře jednoznačně přiřadit k jedné či druhé kategorii, tj. zda se internetový jazyk komentářů podobá více psanému či mluvenému jazyku – vyskytují se zde na jedné straně kultivované, delší vyjádření, na druhé pak vášnivé diskuze plné vulgarismů.

4 Analyzované tendence

4.1 Digitální prozódie

V této kapitole se budeme zaměřovat na ortografické tendence, které souvisí s intonací. Jak říká Daneš (1985), intonace patří k nejelementárnějším jazykovým prostředkům a je první částí řeči, kterou si osvojují malé děti. V dramatu se často setkáváme se scénickými poznámkami, které mohou mimo jiné popisovat způsob, jakým má být daný segment řečen (adverbia jako posměšně, dychtivě, zklamaně). Ačkoliv následná realizace není spjata exkluzivně s hlasem (projev doprovází i mimika či gestikulace), mluvčí kvalitu hlasu využívá jako jeden z prostředků pro přenos informací, které nutně nejsou obsaženy v samotném lexikálním obsahu (tj. emoce, postoj vůči skutečnosti).³

Hlasové prostředky, kterými dosahujeme těchto subjektivních zabarvení výpovědi, se nazývají suprasegmentální (či prozodické), tzn. týkající se větší jednotky, než je jedna hláska či slabika.⁴ Erhart a Kořínek (2000, 76-77) je definují jako takové zvukové vlastnosti, které nemohou tvořit fonémy samy o sobě, ale jen ve spojení s vlastnostmi konsonantickými nebo vokalistickými. Materiální (fonickou) bázi prozodických vlastností podle nich tvoří inherentní prvky každého jazykového projevu, tedy trvání (délka) zvukové jednotky, intenzita vzduchového proudu vytvářejícího tuto jednotku (dynamická složka) a její tónová výška (tón).

Ve španělské tradici se mezi ně řadí přízvuk, intonace, rytmus, pauza, rychlost elokuce a kvalita hlasu (RAE, 2011). Čermák (2015) jednotlivé prostředky člení jinak, tedy na přízvuk, rytmus, intonaci a změnu rychlosti. Funkci suprasegmentálních prostředků popisuje následovně:

Suprasegmentální prostředky tak odráží obměny intenzity, tónu a kvality hlasu a také rytmu, v jakém je sekvence vyslovována. Charakterizují a dotvářejí tak vyslovovanou sekvenci. Posluchač vnímá, že některé části vyslovené sekvence byly vysloveny s větší/menší silou nebo rychlostí, vyšším nebo nižším tónem, že jsou určitým způsobem rytmicky vymezeny – a to vše může mít vliv na význam řečeného (161).

³ Vycházíme zde z premise, že při zvýšených emočních stavech běžně dochází i k fyziologickým změnám, které mají vliv na náš hlas. Změny zahrnují změny tónu, hlasitosti a rychlosti, čímž je posluchač upozorněn na emoce mluvčího. (Cruttenden, 1997; Heath, 2018; Piotrovskaya, 2013)

⁴ V literatuře panuje neshoda ohledně slabiky, tedy zda je či není suprasegmentem. Přestože může slabiku tvořit jediný zvuk, může ji tvořit i více segmentů a má vlastní strukturu. Z tohoto důvodu ji většina autorů za suprasegment považuje (RAE, 2011)

Cruttenden (1997, 1-13, 172-173) mezi nejběžnější prozodické prostředky řadí délku, hlasitost, zejména pak tón (výšku tónu, hlasu), tj. intonaci. Všechny tři mohou sloužit k zdůraznění slabik ve slovech a ve větách, ale upozorňuje, že u jazyků, ve kterých je délka na úrovni segmentů (tj. kvantita) fonologicky relevantní (např. čeština),⁵ upozaďuje délku jakožto prozodický prostředek hlasitost. Dále uvádí tempo a pauzu, ale oproti ostatním jim věnuje méně pozornosti. Za tradiční považuje intonaci, rytmus, tempo a kvalitu hlasu, což se do značné míry kryje s již zmíněnými vymezeními.

Vidíme, že napříč autory nenalzáme úplnou shodu co se týče klasifikace jednotlivých prostředků. Problematický je zejména termín intonace, který je někdy chápán pouze jako melodický pohyb (Čermák, 2015, 171), jindy jako „komplex suprasegmentálních jednotek (melodie, intenzita, tempo, artikulační napětí, hlasový timbre, relativní kvantita vokálů)“ (Čermák & Zavadil, 2010). Podobně chápe intonaci i Daneš (1985, 83): „Intonací rozumím souběh (syndrom) tří složek: melodie, prominence (přízvuku) a pauzy.“ V této práci budeme používat termín intonace právě v tomto širším pojetí, tedy jako souhrn či komplex suprasegmentálních prostředků.

Pro úplnost se můžeme setkat ještě s prostředky paralingvistickými a extralingvistickými (*extralinguistic*) či nelingvistickými (*non-linguistic*). Hranice mezi nimi jsou nicméně nejasné a liší se i jejich definice a příklady. Prozodické a paralingvistické spojuje fakt, že se jedná o vokální efekty, tzn. využívají hlasu. Extralingvistické aspekty mluvy pak Cruttenden (1997, 173) charakterizuje jako nedobrovolné, mluvčí nad nimi nemá okamžitou kontrolu (vyšší položení hlasu žen, věk, zvyk⁶). Crystal (1966, 96) hovoří o nelingvistických osobních zvucích (*non-linguistic personal noises*), jimiž jsou fyziologické reflexy, jako např. kýchnutí či kašláni. Pro tuto práci nicméně shledáváme důležitými především prozodické prostředky, okrajově pak paralingvistické.

Psaný text absenci intonace kompenzuje lexikálně. V případě dramatu, jak jsme viděli na začátku kapitoly, může využívat scénických poznámek, jinde kvalitu hlasu vyjadřuje:

- a) sémantickým obsahem slovesa: *decir, gemir, susurrar, gritar ...*
- b) příslovečným určením

⁵ „Kvantita samohlásek má v některých jazycích distinktivní funkci, což dosvědčují dvojice slov („minimální páry“) stejného hláskového složení, lišící se jen kvantitou (délkou – krátkostí) samohlásky: čes. *dal x dál ...*“ (Ekhart & Kořínek, 2000, 77)

⁶ Zmiňuje zde osobní tempo promluvy, o kterém hovoří i Čermák (2015, 184) v kapitole o prozodických prostředcích, jiný termín (extralingvistický apod.) zde neuvádí.

- adverbiálním: *decir + suavemente, irónicamente, lentamente ...*⁷
 - složeným (předložka a substantivum popř. ještě adjektivum): *decir + con rabia/calma, en voz alta/baja ...*
- c) doplňkem: *decir + sorprendido, conmovido, ofendido*⁸ ...
- d) jiným způsobem
- metaforickým jazykem: *Lo dijo como si hubiera ido concibiendo cada palabra a medida que hablaba.*⁹
 - již etablovaným kontextem: *María estaba muy enfadada y me dijo que me fuera.*

Ačkoliv tyto způsoby fungují, pro prostředí sociálních sítí nejsou vhodné, jelikož, namísto snahy o užití co nejmenšího počtu znaků v souladu s principem ekonomičnosti¹⁰ (Danesi, 2018, 223), vyžadují dodatečné znaky (slova).

Úpornější alternativu představuje atypické užívání ortografie.¹¹ Jak píše Heath (2018, 2), nestandardní ortografie působí na čtenáře jako stimul, a přitahuje tak jeho pozornost. Čtenář tuto odchylku registruje a přisuzuje jí význam, k čemuž dochází v souladu s principem relevance (Sperber & Wilson, 2004).

Pro specifikaci budeme hovořit pouze o užití univerzálně dostupných funkcí a znaků, na rozdíl od např. tučného písma, kurzívy apod., které podporují pouze platformy s pokročilejšími editory (LinkedIn, emailová rozhraní ...).¹² V následujících podkapitolách postupně popíšeme jednotlivé pozorované tendence, konkrétně kapitalizaci (*MUY bien*, 4.1.1), prolongaci (*muuuy bien*, 4.1.2), proložení (*m u y bien*, 4.1.3) a užívání interpunkčních znamének (!!!muy bien!!!, 4.1.4) jakožto nositelů prozodické emotivnosti v komentářích.

⁷ Sloveso *decir* je v následujících příkladech pouze ilustrativní, pochopitelně zde může stát i jiné sloveso (*hablar, responder, afirmar ...*)

⁸ Včetně ženských tvarů a plurálu.

⁹ Gabriel García Márquez (2000): *La mala hora*.

¹⁰ *Principle of Economy*, jinde používá autor termín *save-a-keystroke principle* (Danesi, 2018, 155). Crystal (2011, 44) s obdobným významem uvádí termín *avoidance principle*.

¹¹ Oproti běžně tištěným textům (tj. periodika, knihy, časopisy ...).

¹² Existují stránky jako *igfonts.io*, které umožňují rozšířit limitované editory různých sociálních sítí (včetně zde studovaného Facebooku a Instagramu). Využívají k tomu Unicode, kde lze z jiných symbolů podobných latince vytvořit „pseudo-abecedu“ a tvořit texty jako *tento* či *TENTO*. V celém korpusu jsme našli pouze dva výskyty netradičního „fontu“, rozhodně se tedy nejedná o ustálenou tendenci, pravděpodobně kvůli své neekonomičnosti. Použití vysvětlujeme spíše jako stylistické než expresivní.

4.1.1 Kapitalizace

Jako první tendencí se budeme zabývat kapitalizací neboli užívání majuskule a minuskule (velkých a malých písmen). Stejně jako v psaném jazyce se i na internetu za nepříznačová považují malá písmena. Jelikož je internet prostředím, které převážně velikost písmen nerozlišuje (např. dotazovací jazyk v prohlížečích či adresy webových stránek), jakékoliv užití kapitalizace znamená zabarvenou formu komunikace (Čermák, 2015, 249; Crystal, 2011, 64).

Toto tvrzení musíme dále specifikovat, respektive vyřadit standardní užívání velkých písmen, za které budeme považovat, obdobně jako ve své práci Heath (2018, 5), první písmena ve větách (na mobilních zařízeních často automatické), v názvech a v akronymech. Takové případy nijak nereflektují emoce mluvčího, mohou poukazovat pouze na jeho pečlivost či naopak nedbalost,¹³ přičemž i takové závěry jsou poněkud problematické v komunikačním prostředí, kde může pravopis výpovědi ovlivňovat software (*auto-correct*). Z dlouhodobého sledování psacích návyků jednotlivých subjektů bychom sice k určitým závěrům o jejich emočních stavech (např. nedbalost přisuzovat rozrušení, spěchu ...) dojít mohli, takové ambice si však tato práce za cíl neklade.

V našem korpusu pozorujeme dva typy kapitalizace. Prvním z nich je kapitalizace izolovaná či jednoslovná¹⁴ (*isolated, single-word*), druhým pak kapitalizace úplná (*all-caps*).¹⁵ Jak napovídají již samotné názvy tendencí, rozlišujeme zde případy, kdy mluvčí používá velká písmena pouze pro vymezená slova (popř. slov, tedy vícenásobná izolovaná kapitalizace v rámci jedné výpovědi), od případů, kdy jimi píše celé výpovědi. Celá výpověď se může a nemusí shodovat s celým obsahem komentáře.

4.1.1.1 Úplná kapitalizace

Kapitalizace na úrovni celé věty bývá v internetové komunikaci obvykle chápána jako křičení.¹⁶ *Netiketa (netiquette)*, tj. soubor pravidel o chování na internetu (spojení slov *internet/net* a *etiketa*),¹⁷ upozorňuje, že by si tohoto významu měl být uživatel vědom, potažmo se užívání úplné kapitalizace vyvarovat (Crystal, 2008, 124; Crystal, 2011, 64).

¹³ Crystal (1966, 96) řadí různé typy artikulace do zvláštní kategorie auditivního komponentu řeči zvaného napětí (*tension*). Zahrnuje např. pečlivou, laxní či uspěchanou výslovnost.

¹⁴ Problematika termínu *single-word* viz. níže u příkladů (7-9).

¹⁵ Anglické termíny od Heath (2018).

¹⁶ *Using all caps is considered yelling online* (Cambridge University Press, n.d.).

¹⁷ *The set of rules about behaviour that is acceptable on the internet* (Cambridge University Press, n.d.).

Zappavigna (2012, 67-68) argumentuje, že hlavní funkcí kapitalizace (příčemž ale nerozlišuje úplnou a izolovanou) je emoční gradace (intenzifikace emočního obsahu) bez ohledu na to, zda je postoj mluvčího vůči zdůrazněnému pozitivní, nebo negativní. Na základě jejího tvrzení provedla kontrolované pozorování i Heath (2018, 5-7), došla ale k jinému závěru. Ze svého experimentu dedukuje, že kapitalizace neslouží jako univerzální intenzifikátor emocí, ale implikuje zesílení prozodických rysů výpovědi (výška, síla, rychlost apod.). Její argument podporuje fakt, že ve výsledcích nepozoruje užití kapitalizace k zesílení smutku právě proto, že neodpovídá skutečným (ne digitálním) prozodickým tendencím pro zesílení této emoce.

Domníváme se, že hledat jasnou hranici mezi tím, kdy je kapitalizace použita jako „zesilovač emocí“ a kdy jako „zesilovač prozodických projevů“ těchto emocí, je problematické, a tak o jejich interpretacích budeme hovořit společně. Nestojí si nutně v opozici, spíše se jedná o upřesnění, které předkládá Heath (2018). K jejímu vysvětlení se příkláníme i v této práci, jelikož ani my jsme v korpusu nepozorovali užití úplné kapitalizace při emočních stavech smutku.¹⁸

(1) Y HAY QUE SER MUY IDIOTA O INTERESADO,EJEMPLO LOS MILITARES PARA LAVAR EL ESTIGMA, Y POLITICOS POR LOS VOTOS,NADIE PUEDE CREER EN ESTÁ COFRADÍA DE PEDERASTAS QUE SON REPRODUCCIÓN DE LOS GENOCIDAS DE LA CONQUISTA QUE ROBARON VIOLARON Y MATARON A LOS PUEBLOS ORIGINARIOS EN NOMBRE DE DIOS.INMUNDA BASURA, ESCREMENTO HUMANO, EL ORO ROBADO ESTÁ PARTE EN EL VATICANO, CUNA DE MALDITOS PEDERASTAS. (3, Facebook, 29.03.23 15:26:19)

(2) SEÑOR PARA USTED LOS ESTERCOLEROS DE DERECHA LE MOLESTAN , PERO EN LA MIER..... DE LA IZQUIERDA USTED CHAPOTEA. GUSTOSO . PUES LE DIGO QUE VISTO LO VISTO LA MIER..... DE LA IZQUIERDA ES MÁS PERJUDICIAL ... (1, Facebook, 08.04.23 14:37:33)

(3) SI LO MALO ES QUE EN EL MARASMO MULTICULTURAL, UNAS CULTURAS TIENDEN A FAGOCITAR A OTRAS, AL FINAL SE SUELE IMPONER UNA Y NO

¹⁸ Viz příklad (19) níže, kde je úplná kapitalizace použita v rámci delšího segmentu více samostatných vět. Každá vykazuje jiné emoce uživatele (včetně smutku), velkými písmeny je zde ale napsán pouze segment s radostným obsahem.

SIEMPRE ES LA QUE MÁS PROPICIA EL DESARROLLO HUMANO. (1, Facebook, 09.04.23 16:02:04)

V první trojici příkladů pozorujeme negativní emoce uživatelů, kritiku obsahu. U příkladů (1-2) nám při interpretaci kapitalizace pomáhá jazyk, který uživatelé používají; negativní emoce či postoje mluvčích vůči obsahu příspěvku vychází najevo především z obsažených citově zabarvených slov a vulgarismů: (1) *idiota, inmuda basura, escremento humano, malditos pederastas* (2) *en la mier..... de la izquierda usted chapotea, gustoso, la mier..... de la izquierda*. Zejména vulgarismy¹⁹ jsou v diskuzi chápány jako nepatřičné a indikují, že ve výpovědi převládá *emotivnost* nad *intelektuálností*: „Des indices importants pour la caractérisation de la langue sont *l'intellectualité* ou *l'affectivité des manifestations linguistiques*. Les deux indices en question ou s'entrepénètrent ou prédominent l'un sur l'autre.“²⁰ (PLK, 1929, 14) Ve výpovědi se zde tedy rozlišuje obsahová rovina (intelektuálnost) a emotivní nálož (emotivnost).

Použití velkých písmen lze v obou komentářích nahlížet z perspektivy Heath (2018). Emoční stavy naštvání²¹ často doprovází prozodické zvýšení tónu a hlasitosti, kapitalizace by zde tedy implikovala jejich umocnění jakožto projevů afektivnosti.

Z tohoto hlediska je zajímavý komentář (3), kde autor také vyjadřuje svůj nesouhlas s příspěvkem či znepokojení s jeho obsahem, volí však věcnější, formálnější a neemotivní jazyk (*marasmo, fagocitar, propiciar*). V souladu s teorií PLK (1929) bychom mohli tvrdit, že zde, na rozdíl od příkladů (1-2) převládá intelektuálnost, přestože je pohled autora komentáře také negativní.

Jak jsme již viděli, menší míra emotivity ve výpovědi koresponduje s menšími změnami v prozódii. Kapitalizace na úrovni celého komentáře zde tak na čtenáře může působit nepatřičně, jelikož zde nevnímá emotivnost jako dominantní a nedokáže kapitalizaci přisoudit žádný známý význam. Pozorujme, jak se mění naše vnímání komentářů, pokud kapitalizaci odstraníme (ponecháváme pouze velké první písmeno):

¹⁹ Můžeme zde diskutovat, zda považovat *mier...* (dále varianty jako *mie*** a spojení s jinými znaky) za vulgarismy, nebo za změkčení podobná hovorovému *miércoles*. Vulgární slovo je zde nicméně jasně implikováno, a tak, byť je zmírněné, ho za vulgarismus považujeme.

²⁰ Dva důležité příznaky jazyka jsou intelektuálnost a emotivnost/afektivnost. Navzájem se mohou buďto prolínat, nebo jeden převládá nad druhým.

²¹ Za zmínku stojí dva typy hněvu (*anger*), z nichž každému přísluší jiná prozodická realizace. Naše příklady korespondují s popisovanou variantou *hot anger*: „Prosodic studies generally recognize hot anger as a high-arousal version of anger ... marked by heightened prosodic features such as pitch and volume. Cold anger ... is the low arousal counterpart, which can have correspondingly lower prosodic feature realizations.“ (Heath, 2018, 8)

v jejím výzkumu lidé pozitivní komentáře vnímali jako více radostné, tedy v souladu s Zappavignou (2012).

Příklad (6) je z hlediska klasifikace komplikovanější, nicméně ho taktéž řadíme k pozitivním.²² Obsah považujeme za humorný, jak indikují emoji klaunů²³ a především zkratka LOL (*laughing out loudly*). Kapitalizaci v tomto komentáři vnímáme jako zvýšení hlasitosti v souvislosti s pobavením uživatele, jak je ostatně obsaženo i ve zmíněné zkratce. Uživatel se tedy zdá být více pobaven, než kdyby kapitalizace nepoužil, viz vytvořená opozice:

YA NO SABEN QUE INVENTAR LOL

Ya no saben que inventar lol

(7) ALELUYAAAAAAAAAAAA (3, Instagram, 31.03.23 11:21:14)

(8) FALSO (5, Facebook, 28.03.23 02:05:44)

(9) BRAVOOOOO!!!! (4, Facebook, 16.03.23 23:41:29)

V případech (7-9) se jedná o slova heslovitého charakteru, pro které navrhuje název „reakční výkřiky“ (pro ilustraci např. na demonstraci, obvykle v prostředí více lidí: hanba! / super! / lháři! / výborně! / ano! ...). V širším slova smyslu je záměrem mluvčího pouze vyjádřit podporu (pozitivní dojem z dané skutečnosti) či nesouhlas (negativní dojem), svůj postoj ale dále nerozvíjí. Pro tyto případy se nabízí definice kapitalizace jako křičení, jak uvádí slovníky a zmiňovaná netiketa.

Byť jsou jednoslovné, řadíme je také do této kategorie. Termín *single-word*, který předkládá Heath (2018) jakožto synonymum pro termín *isolated*, považujeme z tohoto důvodu za matoucí, jelikož bychom měli tendenci tyto jednoslovné komentáře řadit právě k užití izolovanému. Autorka tuto problematiku nereflektuje, neuvádí ani žádné příklady; z její

²² Samotný komentář bez emoji a zkratky LOL by působil negativně, podobně jako u komentářů (1-2). I když je tento odstín v komentáři cítit, přítomnost humorizujících prostředků dle našeho názoru naštvání přebíjí.

²³ Emoji obecně chápeme jako odlehčující element v komentářích, čtenářům pak nepřipadají tak závažné (Danesi, 2017). Na druhou stranu užití klaunu znamená, že *oni* „si musí dělat legraci, nemůžou to myslet vážně, vymýšlí si takovéto zprávy jako vtip“ – jsou to klauni. I s emoji bychom tedy mohli vnímat komentář negativně, hlavní roli zde v posuzování emoce autora hraje inicialismus LOL.

charakteristiky obou druhů přitom jednoznačně vyplývá, že tyto komentáře odpovídají kapitalizaci úplné. Absence prvku psaného minuskulí znemožňuje interpretaci těchto komentářů z pohledu izolované kapitalizace.

Dalším problémem je fakt, že zdůrazněna může být i jednotka vyšší než jedno slovo, takové příklady ve své práci Heath (2018) sice také nezmiňuje, my se ale domníváme, že i taková jednotka může nést emfatický přízvuk a být tak vůči zbytku komentáře vyčleněna (Čermák, 2015, 170).

Termín *isolated* (izolovaná) ani jeden problém nepředstavuje, z významu slova vyplývá „oproti něčemu jinému, od zbytku“ a zároveň v sobě neobsahuje žádný početní limit, a tak ho považujeme za vhodnější. Dalším českým ekvivalentem by mohla byla „vymezená kapitalizace“.

4.1.1.2 Izolovaná kapitalizace

Heath (2018, 8) navazuje na používání úplné kapitalizace jako ukazatel zvýšení prozodických projevů v textu. Velká písmena zde podle ní fungují stejně, ale v koncentrované formě. Výsledkem je pak zdůraznění daného slova (*indicating stress or emphasis*), což má kopírovat použití intonace k fokalizaci (*linguistic focus*), tj. k identifikaci prvku jako jádra výpovědi (Čermák & Zavadil, 2010). O emfazaci (*emphatic effect*) mluví i Cruttenden (1997, 5): může ji být dosaženo prozodickými prostředky (zvýšení hlasitosti, tónu ...), někdy se kryje se suprasegmentální modifikací celé výpovědi, např. když je mluvčí našťvaný a má zvýšený hlas. Jelikož je kapitalizace prostředkem binárním (nabízí pouze dvě varianty písmen), nenabízí možnosti „vrstvení“ prozodie.²⁴ V případech, kdy už je kapitalizace obsazena, musí uživatel sociálních sítí sáhnout po jiném prostředku.

U kapitalizace izolované na jedno slovo (či segment slov, viz. 8) tedy dochází k jevu analogickému k používání emfatického přízvuku (*acento enfático*) v promluvě. Čermák (2015, 170) o něm hovoří následovně: „... [emfatický přízvuk] slouží k zdůraznění slova, na které mluvčí klade zvláštní důraz ... Nejčastějším projevem tohoto přízvuku je zvýšení F_0 , někdy se na zdůraznění podílí též delší trvání slabiky.“ Jako příklad uvádí větu „*Él lo ha dado*.“, kde je tento přízvuk vyznačen tučným písmem. Pokud bychom použili velká písmena, získáváme její ekvivalent v internetovém prostředí: „*ÉL lo ha dado*“. Pro jakýkoliv přízvuk je důležité, že zdůrazňuje segment uvnitř segmentu vyššího řádu, odlišuje se tak od ostatních segmentů – jak

²⁴ Máme na mysli odlišení dalšího segmentu v rámci již kapitalizovaného textu: v mluvené řeči nemáme pouze dvě úrovně hlasu, nýbrž celé spektrum, které využíváme.

v rámci slova, což může znamenat distinktivní funkci přízvuku, tak v rámci výpovědi u emfatického přízvuku (Ekhart & Kořínek, 2000, 78). Z tohoto důvodu nelze chápat již zmiňované jednoslovné komentáře psané majuskulí jako nositele emfatického přízvuku.²⁵

V souladu s literaturou se zde dostáváme na pole aktuálního větného členění. Obyčejně je jádrem či ohniskem (*núcleo del foco*) výpovědi poslední slovo, které má z informačního hlediska největší význam. Zároveň se v něm soustředí prominence (*prominencia*), tj. „soubor suprasegmentálních prostředků, které společně tvoří intonační vrchol, charakteristický především svou vyšší intenzitou.“²⁶ Díky této vlastnosti tedy může mluvčí libovolně zdůrazňovat (a tak fokalizovat) různé prvky výpovědi (Čermák & Zavadil, 2008, 313), tj. dát adresátovi najevo, že je informaci přisuzován větší význam.

Přestože je finální pozice jako nositel prominence vnímaná přirozeně, pozorujeme, že tento důraz mohou uživatelé dále umocňovat kapitalizací (10-12). Příznaková pozice kapitalizace uprostřed slova přenáší tento důraz na jiná místa ve výpovědích (13-15).

(10) Esta niña và a ser amada, querida y feliz... q más dá del vientre q nazca?no se debería juzgar ni a la madre de alquiler ni a Ana, son acuerdos de ambas partes, así q de tráfico NADAAAAA!!!! (2, Instagram, 05.04.23 08:29:34)

(11) Admirado Ian Gibson ayúdale a tu admirado Federico García Lorca a tener su tumba legal. Ya sabes donde están enterrados sus restos mortales. Solo así puede tener su alma LÁ PAZ ETERNA. (1, Facebook, 07.04.23 12:08:20)

(12)loko,gastan millones de dólares en misiones de este tipo,descubren algo y al tiro a EXPLOTARLO.NASA!!!! (5, Facebook, 27.03.23 23:07:41)

Na první trojici příkladů (10-12) pozorujeme, že ačkoliv je finální pozice jako nositel prominence vnímaná přirozeně, tento důraz mohou uživatelé dále umocňovat kapitalizací. Izolovanou kapitalizaci tedy volí nejen pro přesouvání jádra výpovědi na příznakové pozice, ale i pro zdůraznění nepříznakové finální pozice na posledním slově či skupině slov (11). Věty zde odpovídají oznamovacím větám spojeným se zvoláním (*declarativa enfática*), které se

²⁵ Čermák (2015, 170) uvádí i alternativní název emfatického přízvuku *acento contrastivo*, což odpovídá tomuto vysvětlení.

²⁶ *prominencia (énfasis) = conjunto de elementos suprasegmentales que constituyen la cumbre entonacional, caracterizada sobre todo por la mayor intensidad.* (Čermák & Zavadil, 2008, 310)

vyznačují větším tónovým rozsahem a častou přítomností emfatického přízvuku (Čermák, 2015, 177).

(13) A ver si eso se traduce en sacar a la Iglesia DE UNA VEZ de nuestra educación (3, Instagram, 31.03.23 10:25:52)

(14) 🤔🤔🤔🤔🤔 Y el BECARIO que ha escrito esta “REDACCIÓN de colegio” va y, para ilustrarlo ,¿ pone una foto de unos “ supuestos chinos “ recogiendo una sonda en la tierra, o en la Luna ? 🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔 (5, Facebook, 27.03.23 18:41:44)

(15) MAS ciencia y MENOS religion en los colegios x favor !!!... (4, Facebook, 15.03.23 19:21:33)

V komentářích (13-15) pozorujeme opačný případ, tedy izolovanou kapitalizaci ve funkci podobné emfatickému přízvuku na jiné pozici než finální. Tyto segmenty bychom v promluvě opět očekávali řečené s vyšší intenzitou a/nebo vyšším tónem, pravděpodobně i doprovázeny gesty. I zde se setkáváme s kapitalizací více slov, které uživatel vnímá jako jeden celek.

(16) 1 los bebes NO se compran, con las personas NO se trafica, de las mujeres NO se abusa ni se explotan sus cuerpos 2 esta mujer hace dos meses quería suicidarse y ya es muy mayor para comprar un niño... ella ya no estará sola pero no se preocupo que ese bebe si estará solo en que... 10 años? 15 años? La verdad todo esta MAL!! (2, Instagram, 05.04.23 17:51:43)

(17) Esta es una excelente noticia. Pero NO existe tumor alguno con la leucemia mieloide aguda. Y sí, este tipo de leucemia es y produce un malestar y debilidad terrible. (4, Facebook, 15.03.23 17:45:40)

(18) Si quieres saber QUE ES LO QUE NO SUCEDIÓ EN ESPANA lee a ese MITOLOGO (1, Facebook, 08.04.23 07:18:36)

Častým nositelem izolované kapitalizace je slovo „NO“, v komentáři (16) ho v kapitalizované formě vidíme dokonce víckrát. Domníváme se, že i v komentáři (18) je

hlavním nositelem důrazu v celém segmentu právě toto slovo, nicméně hranice mezi větami v rámci souvětí se pak stává méně zřetelnou, což mohlo být sekundární motivací pro užití kapitalizace:

Si quieres saber QUE ES LO QUE NO SUCEDIÓ EN ESPANA lee a ese MITOLOGO

Si quieres saber que es lo que NO sucedió en espana lee a ese MITOLOGO

Právě tento častý výskyt slova „NO“ v kapitalizované formě nás inspiroval k analýze výsledků, jako ve své práci činí Heath (2018). Ta analyzovala 600.000 příspěvků ze sociální sítě Twitter a uvádí četnost výskytů jednotlivých slov odpovídajících její definici izolované kapitalizace. Přesná kritéria pro kolekci dat neuvádí, vytvořili jsme tedy vlastní seznam podmínek:

- a) zmiňované charakteristiky izolované kapitalizace (tedy nutný kontrast oproti jinému segmentu psanému minuskulí, nepočítáme akronymy a jiné zkratky, nepočítáme vlastní jména)
- b) vybraný segment odpovídá pouze jednomu slovu (člen může být součástí)
- c) nesmí se nacházet ve finální pozici věty
- d) pokud se v komentáři objeví stejné slovo víckrát, počítáme ho pouze jednou
- e) musí se objevit ve více než jednom příspěvku

Výsledky odpovídající naším kritériím jsme zarovnali do tabulky s daty, které nabízí Heath (2018). Pro španělská slova se vždy nabízel anglický protějšek, pouze oproti španělskému slovu „NO“ jsme museli postavit slova dvě, jejichž významy běžně obsahuje. Výskyt slova „DIOS“ nicméně považujeme za velmi zajímavý, jelikož (minimálně uvedené vrchní příčky) neobsahují žádný podobný

Kapitalizované „no“ se u nás v korpusu objevuje jednou na každých 909 komentářů, v korpusu Heath (2018) jednou na každých 1075 příspěvků (v obou případech zaokrouhleno na celé číslo). Vzhledem k rozdílu v množství a původu (600.000 oproti 13.631, Twitter oproti Instagramu a Facebooku) dat nelze vyvozovat spolehlivé závěry (zejména pro řídkěji zastoupená slova nejsou výsledky směrodatné); navrhuje hlubší výzkum této oblasti.

Tabulka 3*Nejčastěji kapitalizovaná slova zarovnaná s anglickými výsledky Heath (2018)*

NO ²⁷	14	NOT + NO	409 (1.) + 149 (7.)
DIOS ²⁸	7		
NUNCA	3	NEVER	123 (8.)
TODO(S) / TODA(S)	2	ALL	238 (2.)
ÚNICO(S) / ÚNICA(S)	2	ONLY	62 (15.)

(19) Espectacular el avance!! ME ALEGRO MUCHÍSIMO QUE FUNCIONE!!

Mi hermano murió con 48 años de cáncer de pulmón

Ahora está en el cielo!! ❤️ (4, Instagram, 03.04.23 10:55:23)

V již zmiňovaném komentáři (19) pozorujeme co se zdá být úplnou kapitalizací, jelikož zahrnuje celou samostatnou větu. Od ostatních je oddělena nejen interpunkcí, ale i jinou převládající emocií – postupně bychom pak jednotlivé věty z hlediska postojů uživatele mohli vnímat následovně: [obdiv] [RADOŠT] [smutek] [smutek, nostalgie]. Komentář můžeme nicméně nahlížet i z perspektivy izolované kapitalizace, kdy je segment ortograficky zvýrazněn oproti zbytku, tedy ve funkci emfatického přízvuku, jak o něm hovoří Čermák (2015, 170).

Domníváme se, že se v tomto komentáři setkávají oba principy kapitalizace, které překládá Heath (2018). Jednak jsou umocněny radostné emoce (či prozodické projevy těchto emocií), zároveň se tím vymezují oproti zbytku komentáře.

4.1.1.3 Alternující kapitalizace

Existuje ještě třetí druh kapitalizace – „alternující kapitalizace“. Vychází ze scény v seriálu *SpongeBob Squarepants* (španělsky *Bob Esponja*). Pomocí střídání (alternování) malých a velkých písmen napodobuje zesměšňující, sarkastický tón. Obvykle se aplikuje na již známé sdělení z kontextu. V původním sdělení (tj. to, které se posléze alternuje) si komunikant A

²⁷ objevil se zde i jeden odpovídající výsledek v portugalštině, do výsledků ho ale nezahrnujeme: Então NÃO ajuda (4, Facebook, 16.03.23 00:23:38)

²⁸ včetně jednoho výskytu zdrobněliny „DIOSITO“: Cómo esto no fue de un día para el otro, supongo que SI ha de funcionar aunque con algún que otro efecto secundario, porque los efectos secundarios no son siempre los mismo en las personas, unos son más acentuados y visibles que otros, porque un medicamento no se hace en un mes ni mucho menos en días, se requiere de mucho tiempo hasta de AÑOS para así practicar y ver que funcione y que cumple con lo que se quiere tratar, en este caso el cáncer el cuál es una patología que algunas veces si no se detecta a tiempo es totalmente agresiva y mortal, de corazón deseo funcione a cabalidad para ayudar a quienes lo necesitan con urgencia, millones de bendiciones para las persona que se prestaron para el ensayo, DIOSITO les colme de bendiciones. (4, Instagram, 07.04.23 10:15:58)

obvykle na něco stěžuje, komunikant B si tímto tónem dělá legraci z A; můžeme ho tedy vnímat i jako „provokační“ tón. Alternace může být striktnější (a), nebo volnější (b) – neexistují jasná pravidla pro velikost segmentů, po kterých kapitalizaci střídat. Urban Dictionary (2019) uvádí např.:

- a) Idiot on the internet: Why is everyone typing in alternating caps.

Internet: WhY Is eVeRyOnE TyPiNg iN AlTeRnAtInG CaPs. (UD, 2019b)

- b) Person 1: Ugh, why do people use alternating caps as a way to insult people when really its annoying and that they can't think for themselves?

Person 2: wHY dO pEOplE usE AlTernAtING CAPS AS a wAY tO iNsuLt PeOpLE
WHen REally ITs AnNoYInG And THat THEY cAn'T tHinK foR THEmSelves?
(UD, 2019a)

Pro ilustraci, jak by tato kapitalizace mohla vypadat ve španělštině, jsme vytvořili tento názorný meme:

Obrázek 4
Mocking Spongebob.
Vytvořeno pomocí imgflip.com

V našem korpusu jsme nezaregistrovali žádný komentář s alternující kapitalizací. Hlavním důvodem vyhnutí této kapitalizace je podle nás její „memová“ povaha. U memů je důležité, že se opravdu rychle obměňují, „mocking spongebob“ už zkrátka není populární. Na základě své schopnosti následovat nejaktuálnější trendy (zejména pokud uživatel sebevědomě

používá meme ve fázi rostoucí popularity) získává na sociálních sítích jistý společenský status, jak pozoruje Zappavigna (2012). Další důvod, který podle nás podpořil rychlý úpadek této tendence, je již zmiňovaný princip ekonomičnosti (Danesi, 2018). Střídat malá a velká písmena je, zejména na mobilních zařízeních, časově náročné.

4.1.1.4 Závěr o kapitalizaci

Na začátku kapitoly o kapitalizaci zazněl termín „křičení“. Přestože nezní moc odborně, obsahuje v sobě dle našeho názoru klíčovou charakteristiku používání a vnímání kapitalizace, tedy jako zvýšený hlas, který bývá v internetovém prostředí používán jako prozodický prostředek pro a) zdůraznění různých emocí (pozitivní i negativní, pozorujeme je u pobavení, radost, překvapení, hněvu apod., ne však u smutku) a b) emfatické přisuzování většího významu zvolenému segmentu (emfatizace).

Místo pojmu křičení pro tuto tendenci navrhuje termín „naléhání“, který podle nás lze aplikovat šířeji na oba zkoumané druhy kapitalizace, i na případy, kde by mohlo působit „křičení“ přehnaně. U reakčních výkřiků nicméně původní název odpovídá přesněji.

Na závěr je nutno dodat, že ne všechna užití kapitalizace budou odpovídat představenému schématu. O všech jiných motivacích pro užití kapitalizace zde můžeme pouze spekulovat, zmíníme však hlavní důvody, proč nebude analýza nikdy kompletní (netýkají se pouze kapitalizace, ale všech pozorovaných tendencí).

Motivací pro užívání kapitalizace může být pouhá snaha odlišit svůj komentář od ostatních, aby byl více vidět (analogické se zvýšením hlasu, podmínkou zde ale nejsou zvýšené emoce), nebo také snaha o utvoření zajímavějšího, osobního stylu psaní a prezentace na sociálních sítích.²⁹ Nesmíme zapomínat ani na nedbalost, tedy že autoři kapitalizaci např. vůbec nevnímají, a neuvědomují si tak rozdíl v interpretaci informace čtenářem. Navíc může dojít i k nechtěnému stisknutí klávesy *caps-lock* na klávesnici a komentář se rozhodují zpětně neupravovat.

²⁹ „Self-presentation on Facebook (and likely other social media) involves a careful crafting of persona through language.“ (Danesi, 2018, 138) Překlad: Prezentace sebe sama na Facebooku (a pravděpodobně i na jiných sociálních sítích) zahrnuje pečlivé utváření vlastní image skrz jazyk.

4.1.2 Prolongace

Dalším způsobem, jak lze ortograficky odlišit jednotlivá slova od ostatních, je prolongace. Termín *affective lengthening* (popř. jen *lengthening*) uvedl poprvé Schnoebelen (2012) jako *affective lengthening* (popř. jen *lengthening*), v českém jazyce se nabízí prolongace a prodlužování, které zde budeme volně zaměňovat. Lze hovořit i o reduplikaci (alternativně repetice, opakování), tento termín však považujeme za příliš obsáhlý pro pojmenování této tendence; jak uvidíme v následujících kapitolách, reduplikace se nevztahuje pouze na písmena (o kterých hovoříme zde), ale na všechny grafémy (v našem případě písmena a interpunkční znaménka)³⁰ v rámci slov i emotikonů, dále i na emoji, popř. se opakují i celá slova.

Lamontagne a McCulloch (2017) definují prodlužování jako sekvenci tří a více stejných písmen. Číslo tři je zde zásadní, aby výsledky nekontaminovala běžná zdvojení hlásek (např. *door, glass, common*). Ve španělském pravopise k zdvojení také dochází (*innovar, gamma*), podobně jako v angličtině (např. *oo* jako [u:], *ee* jako [i:]) může označovat i samostatné fonémy (*rr* jako vibranta [r] uprostřed slova a *ll* jako laterála [ʎ]), proto tuto definici shledáváme za vhodnou i pro náš korpus. Dále se domníváme, že je tímto způsobem možné alespoň částečně omezit výskyt neúmyslných použití prodloužení (např. když při zaseknutí zařízení uživatel píše znak opakovaně). Nebudeme se zabývat prodlužováním v interjekcích, o kterých bude také řeč v pozdějších kapitolách.

Podle Heath (2018) lze u prodlužování pozorovat ortograficko-prozodickou korespondenci (*orthography-to-prosody correspondence*) s délkou jakožto prozodickým prostředkem, přičemž tento vztah považuje za intuitivnější, než mezi kapitalizací a zvýšenou hlasitostí a/nebo zvýšeným tónem v promluvě. Takové tvrzení je podle nás logické – dané písmeno držíme, dokud nenarazíme na další. Pokud tedy navrhujeme paralelu mezi prodlužováním v řeči a psaní, můžeme se domnívat, že i jejich funkce budou nehledě na médium podobné.

Čermák (2015, 170) uvádí délku, podobně jako hlasitost a výšku tónu, jako prostředek pro emfaticizaci, respektive prostředek pro přidávání emfatického přízvuku. Prolongace je v řeči běžná u emotivně zabarvených slov, tj. u slov, která chce mluvčí citově zabarvit a odlišnou vokalizací zdůraznit svůj postoj. Běžně se setkáváme s prodlužováním tonických vokálů takových slov, např. „That’s amaaaazing!“ (Danesi, 2018, 119).

³⁰ Mezi grafémy bychom měli řadit i číslice, které se objevují v některých emotikonech, např. :-3 nebo 8-). V korpusu jsme jejich výskyt nicméně nezaznamenali, a tak číslice nezahrnujeme.

Prodlužování tedy můžeme v psaném textu, podobně jako izolovanou kapitalizaci, chápat jako manifestaci emfatického přízvuku v souladu s Čermákem (2018). Přestože nuance použití různých prozodických prostředků v této stejné funkci nerozvíjí, domníváme se, že jejich jednotlivá užití jsou vnímána odlišně (nehledě na to, že jich může být užíváno více dohromady v různých poměrech). Nejvhodnější je podle nás obecnější pohled na prodlužování, který představuje Werry (1996). Sekvenci opakovaných písmen považuje za reprezentaci protáhlé (*drawn-out*) či expresivní intonace. V této kapitole budeme zkoumat, do jaké míry si odpovídá prodlužování v řeči s prodlužováním v komentářích, popř. se rozdíly pokusíme popsat.

4.1.2.1 Vokalická prolongace

V našem korpusu pozorujeme celkem 241 komentářů s vokalickou prolongací (Instagram: 62, Facebook: 165). RAE (2009b) považuje za běžnou prolongaci samohlásek i souhlásek³¹ (s příklady ze španělsky psané literatury) u onomatopoeie, citoslovcí, vokativů (oslovení) a rozkazů – tyto výsledky jsme se tedy pokusily v obou kategoriích (u vokálů i konsonant níže) vyfiltrovat. Problém představovala dále často prodlužovaná slova „no“ a „sí“, která mohou být mj. také citoslovci (RAE, 2014). Hranice významů byly mnohdy nejasné a otevřené více interpretacím, a tak jsme se je také rozhodli z analýzy zcela vyřadit. Sekundárním důvodem, proč je eliminovat, byl náš cíl zkoumat prodlužování vokálů v závislosti na přízvučnosti slabiky – monosylabická slova tak nebyla vhodná. Dále jsme nepočítali komentáře, kde bylo prodlužování užito v rámci uživatelských jmen při označování (@...); pokud stejný komentující použil stejné prodloužení víckrát (v jednom či více komentářích), počítali jsme výsledek pouze jednou.

Tímto procesem jsme z výsledků vyřadili větší polovinu, na obou sítích byl poměr podobný (Instagram: z 74 výsledků vyřazeno 44, zaokrouhlo na celé číslo 59 %; Facebook: z 167 výsledků vyřazeno 96, zaokrouhlo na celé číslo 57 %). Domníváme se, že v těchto vyřazených případech komentáře skutečně kopírují délku, s jakou by je uživatelé řekli (jak napovídá termín onomatopoeie), více se na ně však budeme zaměřovat až v samostatné kapitole.

Jak bylo zmíněno výše, u zbylých 101 případů nás zajímá, zda uživatelé prodlužují tonickou slabiku (vokál v tonické slabice), podobně jako v anglickém jazyce zmiňoval Danesi (2018), nebo zda se v internetovém prostředí bude prodlužování odchylovat a tvořit nové

³¹ „... se ha observado, que la interjección admite propiedades fonéticas que no comparten otras expresiones del español, o que se consideran marcadas cuando se dan.“ (RAE, 2009b, 32.3c)

pravidelnosti. Např. Heath (2018, 4) zmiňuje konvenci reduplikovat poslední písmena ve slově (*standard convention of final-letter duplication*) nehledě na jejich fonetickou charakteristiku (u konsonantů dokonce nehledě vyslovitelnost: jako příklad uvádí „bombbbbb“, kde k vyslovení koncového b vůbec nedochází [Cambridge University Press, n.d.]).

Tabulka 4

Prodlužování vokálů v heterosylabických slovech v závislosti na pozici přízvuku

	počet celkem	prolongace tonické slabiky	prolongace atonické finální slabiky ³²	prolongace obou slabik
oxytona	6	6	0	0
paroxytona	82	17	58	7
proparoxytona	5	2	3	0

Tabulka 5

Monosylabická slova v našem korpusu

<i>muyyyy</i>	<i>muuuuuu</i> ³³	<i>bieeenmn</i>
---------------	------------------------------	-----------------

Pozorujeme, že převažuje tendence prodlužovat koncovou samohlásku i v případě, kdy není tonická; pokud se na této slabice přízvuk přirozeně vyskytuje (oxytona), tak uživatelé prodlužují pouze tuto slabiku. V případě slabiky s diftongem (všechna monosylabická slova + *igual*, tzn. celkem 4 výskyty) se častěji prodlužuje plný vokál. Satelitní vokál podléhal prodloužení pouze v jediném případě *muyyyy* – prodloužení zde nicméně přisuzujeme tendenci prodlužovat poslední písmeno, na závěry o diftongách je náš vzorek bohužel příliš malý. V anglickém jazyce naopak převažuje tendence prodlužovat satelitní vokál, v mluvené řeči se však prodlužuje plný vokál (Lamontagne & McCulloch, 2017).

Zaznamenali jsme i prodloužené anglické slovo *fake*, ve výsledcích není reflektováno, jelikož, vzhledem k cizímu původu slova, neznáme jeho běžnou výslovnost španělskými mluvčími. I tam se však ve dvou případech prodlužovalo koncové „e“, ve třetím uživatel prodlužoval obě samohlásky. Pokud bychom se domnívali, že bude výslovnost jako v angličtině (tzn. přízvuk na první slabice, [e] se nevyslovuje), tak i toto slovo následuje zjištěnou tendenci prodlužovat poslední znak.

³² Nedošlo k vokalickému prodloužení žádné jiné atonické slabiky.

³³ Z kontextu vyplývá, že se má jednat o slovo *mu*, nikoliv o napodobení zvířecích (kravských) či jiných zvuků: Lo sabía,es que la gente somos muuuuuu malas (2, Facebook 05.04.23 11:31:43)

Lexikálně se nejčastěji prodlužovaly tvary slova *mucho* (popř. *muchísimo*), dále pak tvary slova *todo*, *bonito*, *nada*, *muy*, *mentira*.³⁴ Tyto výsledky naznačují, že by kvantita vokálu (délka) mohla souviset s kvantitou sémantickou, vzorek nicméně považujeme za nedostatečný.

(20) Diaaaaaablooooo coooooñooooo como se burlan estos rastreros y jabladoraso y sinvergüenzas chinos y la NASA de los pendejos. Solo hay que ver que esos sinvergüenzas ni traje espaciales tienen. (5, Facebook, 27.03.23 23:38:46)

(21) @ana_obregon_oficial ha tenido que aguantar todas las opiniones de toda la gente y es ella la persona que tiene que estar feliz con su nieta y punto final ❤️. La pobre ha tenido que aguantar muchoooooo de todo lo que se ha hablado de ella pero hay más cosas importantes que hablar de Ana Obregón como mejorar el País porque es una vergüenza tremenda de como se están haciendo las cosas. @ana_obregon_oficial ❤️❤️❤️❤️❤️❤️❤️❤️❤️ (2, Instagram, 05.04.23 09:14:39)

(22) MENTIIIIIIIRA (5, Facebook, 28.03.23 01:31:18)

(23) 🤔🤔🤔🤔,,, OMGAAAAAA, JURALOOOOOO (5, Facebook, 28.03.23 09:51:09)

(24) @patriboscan ¿PEEEEEERDONA? ¿GRACIAS A DIOS? ¿DIOS HA ESTADO INVESTIGANDO? GRACIAS A L@S CIENTIFICOS Y A LA CIENCIA.Dios NO TIENE absolutamente nada que ver. (4, Instagram, 06.04.23 13:52:30)

4.1.2.2 Konsonantická prolongace

Konsonanty se neprodužují tak běžně, jako vokály (V241:C110). Z původních 113 výsledků jsme vyřadili překlepy, ve dvou případech jsme pozorovali trojitě „r“ (namísto zdvojeného) a jednou trojitě „l“ (namísto zdvojeného) – pokud si připomeneme naši definici prolongace (tj. sekvence tří a více stejných písmen), můžeme ji přeformulovat i jako více než trojnásobek přirozené sekvence písmene. V případě jednoho grafému by tedy musela být sekvence delší

³⁴ Za komentář stojí již zmiňované slovo *no*, které se v prodloužené formě také vyskytovalo často, kvůli důvodům popsaným výše však není započítáno.

než tři znaky, u zmíněných digrafů by jich teoreticky muselo být šest. Takové pravidlo zde neaplikujeme, ale soudíme, že jím lze obhájit toto vyřazení jakožto omylnou reduplikaci.

Stejně jako s prodlužovanými vokály se i s prodlužovanými konsonanty nejčastěji setkáváme v citoslovcích a onomatopoických slovech (Instagram: tímto způsobem vyřazeno 24 z 35 výsledků, zaokrouhlo na 67 %; Facebook: tímto způsobem vyřazeno 59 z 75 výsledků, zaokrouhlo na 79 %). U zbytku (tj. 27 výskytů) nás zde bude zajímat pozice prodlužované souhlásky a její typ podle způsobu artikulace, tj. zda by danou sekvenci bylo možné vyslovit či nikoliv (např. okluzivy).

Pozice

Tabulka 6

Počet konsonantických prodloužení

finální pozice ve slově	25
intervokalická pozice	2

Artikulace

Tabulka 7

Prolongace obstruentů

	celkem	[s]	[θ]	[k] ³⁵
obstruenty	16	12	3	1

U frikativ je fonetické rozdělení problematické, jelikož nevíme, zda uživatelé [s] a [θ] rozlišují. Tuto komplikaci nicméně považujeme za irelevantní, pro nás je důležitá převažující tendence prodlužovat frikativy obecně.

Tabulka 8

Prolongace sonor

	celkem	[r] ³⁶	[n]
sonory	11	6	5

Vidíme, že prolongace finální hlásky převažuje i u konsonantů. Pokud nastává prodloužení v jiné pozici, pozorujeme ho v intervokalické pozici. V iniciální pozici jsme žádnou reduplikaci nezaznamenali (pouze v případě vyřazených onomatopoických slov a

³⁵ Okluziva „k“ ve slově *fake*: Fakkkkeeee (5, Facebook, 28.03.23 14:37:39)

³⁶ Verberanta [r] se ve všech případech nacházela ve finální pozici slova, tedy bez prodloužení by byla vyslovena švihově. Vzniká tu však problém, zda ji kvůli prodloužení nepovažovat za spíše za vibrantu [r].

citoslovcí, např. „jjjaa“). Nejčastěji uživatelé prodlužují frikativy, dále pak sonory. Vzácně může docházet i k prodloužení okluziv, které však není v souladu s jejich momentální charakteristikou, tj. že nelze je prodlužovat (Čermák, 2015, 55).

(25) Y k esperan???????????? Con suspederastas....antiguos...normas....gilipollecasss etc etcetc (3, Instagram, 31.03.23 11:37:37)

(26) 🙌🙌🙌m encanta leer estas noticias INVESTIGACIÓN xfavooooorrrr (4, Instagram, 23.03.23 01:03:18)

(27) Biennn, ya podemos plantar girasoles allí (5, Facebook, 27.03.23 15:57:55)

(28) POR CULPA DEL FEUDALISMO DE ESPAÑA .ES QUE ESTAMOS LLEVADOS DEELI JUEPUTASSSSSEN LATINO AMERICA (1, Facebook, 07.04.23 14:43:09)

(29) Otra mierda de noticia ... @el_pais te lucesss !! (3, Instagram, 01.04.23 00:39:01)

4.1.2.3 Závěr o prolongaci

Prolongace slouží k expresivitě, zejména v případě citoslovcí a onomatopoických slov. V kontextu delšího sdělení se může používat k odlišení jednotlivých slov, na které chce klást zvláštní důraz, od zbytku, tedy ve funkci emfatického přízvuku (Čermák, 2015). Spíše než funkcemi (podobnými prozkoumané izolované kapitalizaci) jsme se v této kapitole ale zabývali pravidelnostmi užívání prolongace, respektive zda odpovídá mluvené řeči. Neanalyzovali jsme nicméně orální korpus, a tak je toto spíše první krok pro možná budoucí zkoumání.

Docházíme k podobnému závěru jako Lamontagne a McCulloch (2017), tedy že prolongace v našem korpusu kopíruje prolongaci v mluveném jazyce jen částečně. V internetovém prostředí vznikají odlišná pravidla, jako např. zmíněné prodlužování finálních písmen (Heath, 2018). Tuto tendenci potvrzuje i náš korpus z hispánského prostředí. Přestože mají tuto tendenci oba jazyky společně, domníváme se, že zde bude i řada rozdílů, zejména z různých povah anglického a španělského přízvuku a pravopisu (tiché vokály v angličtině, tiché písmeno „h“ ve španělštině atd.). Navrhujeme navazující zkoumání z komparatistického. Shrnutí našich zjištění uvádíme v následujících bodech:

1. **Samohlásky se prodlužují častěji než souhlásky.** Tato tendence odpovídá naším hypotézám o tendencích v mluveném jazyce (tj. že se v něm také prodlužují častěji vokály), výsledky by však bylo potřeba porovnat s orálním korpusem. To si tato práce za cíl neklade, je zde však prostor pro další zkoumání.
2. **Prolongace se objevuje nejčastěji v citoslovcích a onomatopoických výrazech.** Tato slova mohou mít často více významů, které kromě kontextu, mohou určovat různá použití intonace, doprovázející mimika a gestikulace. Domníváme se, že v řeči budou prodlužována obdobně především tato slova.
3. **Převažuje prolongace finální hlásky.** Samohlásky i souhlásky se nejčastěji prodlužují ve finální pozici slov. Zde je situace ve španělském a anglickém jazyce stejná. Jedna z nabízených motivací pro tuto tendenci je nejmenší vliv na rozpoznání slova a jeho následné zpracování (Heath, 2018; Lamontagne & McCulloch, 2017).
4. **Uživatelé prodlužují trvací konsonanty.** Viděli jsme pouze jeden případ prodloužení souhlásky momentánní, kvůli cizímu původu daného slova ho však nepovažujeme za směrodatný. Tato tendence odpovídá hovorové řeči.
5. **V diftongu se častěji prodlužuje plný vokál.** Zde narážíme na již zmiňovaný rozdíl s angličtinou. V mluvené španělštině se podle nás také více prodlužuje plný vokál, stejně jako v mluvené angličtině (Lamontagne & McCulloch, 2017)

4.1.3 Proložení

Okrajově se v korpusu vyskytuje *spacing*, jak ho nazývá Crystal (2011). V českém jazyce se tento jev obecně nazývá proložení nebo prostrkání (Rybička, 2010, 5-6). Běžně se s ním můžeme setkat v odborné literatuře, kde zastává podobnou funkci jako např. tučné písmo, tj. zvýrazňuje důležitá slova, obvykle termíny a jména, aby byly na první pohled viditelné:

Na rozdíl od tohoto pokusu, který vychází z pojmu slova (resp. slovního kmene), vychází pokus R. J a k o b s o n a (sr. TRUBECKOJ 1939, 169) z pojmu s l a b i k y : podle něco jsou vokály ty fonémy, které ... (Ekhart & Kořínek, 2000, 50)

Typografie používá termín *kerning*, který je definovaný jako úprava prostoru (mezer) mezi jednotlivými písmeny (Lupton, 2010, 102). Navrhovaný název Crystalem (2011) však působí intuitivněji, jelikož v sobě obsahuje klíčový prostředek pro tento styl psaní – mezerník (*space bar*). Za doslovný překlad bychom považovali „mezerování“; přestože se v literatuře s tímto termínem můžeme setkat, budeme zde používat zmiňované proložení.

Podobně jako zvýrazňují v odborné literatuře termíny apod., zdůrazňují i na sociálních sítích slova, která chce uživatel vyzdvihnout. Na rozdíl od kapitalizace a prolongace tuto tendenci zmiňuje pouze Crystal (2011), který ji popisuje pouze jako jeden z nástrojů pro emfatizaci. Je zde tedy místo pro různé interpretace a výzkum.

Náš korpus zaznamenává celkem 10 výsledků. Pravidelnost pozorujeme pouze u nadávek či vulgarismů, u zbytku případů se podobná klasifikace nenabízí, významový rozdíl jednotlivých proložených slov je příliš výrazný. S výjimkou jediného případu (29) se však vždy proložení objevuje ve spojení s nesouhlasem či v hádce.

(30) Es libre de comer toda la mierda que quiera. Hasta coger una brocha y pintarse con ella. Que busque ""Two girls and one cup"" y se refocile. G i l i p o l l a s ... (1, Facebook, 07.04.23 08:40:54)

(31) Gibson, de la cultura islámica que aprendes pedazo de M I E R D A ? Multicultural dice el HDLGP este, menudo pedazo de Estiércol estas tu echo MAMA RRACHO (1, Facebook, 08.04.23 09:08:08)

(32) 🤔🤔 me manda a leer... 🤔🤔🤔 m a m a r r a c h a hasta en los consejos 🤔🤔 (2, Instagram, 06.04.23 20:54:18)

(33) @brenesgomezmariaisabel el shhh es para mi. Me acorde de una frase que dice... no te pongas a discutir con p e n d e j o s, seguro vas a perder, tienen más experiencia y por lo tanto para mi es el shhhshhhh admito mi derrota. (2, Instagram, 07.04.23 14:09:08)

(34) Un b u r r o hablando de orejas 🤔🤔🤔🤔🤔 (2, Instagram, 07.04.23 18:05:39)

(35) @soymamactivista jajaja te insultas tú sola con tus comentarios denigrantes. Ya dicen todo de ti. Yo si quiero.. te dejo por los suelos sin necesidad de recurrir al insulto, pero repito.. DAS MUCHA P E N A! (2, Instagram, 06.04.23 22:45:58)

(36) @epe_and_co un poco de respeto t educación es lo que te falta, el tipo ése como tu dices es alguien enamorado de nuestro país, vive en mi ciudad como uno más y no ha insultado a nadie, así que R E S P E T O (1, Instagram, 09.04.23 12:07:10)

(37) ¿Cómo que halla? H a l l a m o s (5, Facebook, 27.03.23 23:28:48)

(38) no sabe que el m a r xismo cultural solo destruye nada crece, solo destruye el alma. (1, Facebook, 08.04.23 17:49:35)

(39) This is really A M A Z I N G 🙌🙌🙌 (4, Instagram, 17.03.23 12:07:55)

Proložení chápeme jako protějšek „precizní artikulace“ (*precise articulation*). Crystal (1966, 96) chápe různé druhy artikulace (mumlavá, laxní, precizní) v samostatné kategorii na pomezí prozodických a paralingvistických rysů, a tak je řadí do zvláštní kategorie „napětí“ (*tension*), která stojí samostatně. V mluvené jazyce bychom tuto precizní artikulaci charakterizovali jako celkově delší, s důrazem kladeným na správné vyslovení každé hlásky, aby danému slovu adresát porozuměl. Zároveň lze opět aplikovat teorii o ortografické emfazizaci analogické k emfatickému přízvuku.

4.1.4 Interpunkce

Posledním prostředkem, který kompenzuje absenci prozodických prostředků, je interpunkce (Baym, 2010; Heath, 2018; Schnoebelen, 2012; Werry, 1996). V internetovém jazyce si zachovává svůj obvyklý význam, tedy jako odraz intonace, sémantiky a syntaxe vět (Čermák, 2015). Různých melodických křivek je však o poznání více, než interpunkčních znamének, a tak např. vykřičník zastává více melodických křivek výpovědi, respektive více modálních významů a postojů mluvčího (Čermák & Zavadil, 2010). Na tuto víceúčelovost poukazuje i Crystal (2011), který vyjmenovává různé exklamační funkce vykřičníků – vymezuje se tak proti jeho běžnému chápání jako pouhému znaku zvýšené emocionální intenzity. Danesi (2017) také upozorňuje na problém mnohoznačnosti, často podle něj dochází k chybné interpretaci interpunkce, tj. zamýšleného tónu, což může mít za následek různá nedorozumění. Jak ještě uvidíme, tento problém interpunkce považuje za jednu z hlavních výhod, které představují emoji.

Vzhledem k značnému překryvu běžných užití interpunkce se zde budeme zabývat pouze těmi, které považujeme za odchylky, tj. netradiční použití interpunkce. Jak bylo zmíněno v předešlých kapitolách, interpunkční znaménka v internetovém prostředí často podléhají

reduplikaci. Zappavigna (2012) hovoří o intenzifikaci mezilidského významu (*intensification of interpersonal meaning*), čímž podle nás myslí jednotlivé pragmatické významy výpovědi, např. „výpověď srdečně výzvodá“, „naléhavá prosba“, „žádost“, „zvolání podivové“ ..., které zmiňují Čermák a Zavadil (2010, 120-122), srov. „an expression of agreement or support“, „an expression of thanks“, „a call to action“ ... (Crystal, 2011, 63).³⁷

Reduplikují se i ostatní interpunkční znaménka, zejména otazníky a tečky. Domníváme se, že u otazníků dochází k podobnému efektu jako u vykřičníků, tj. k intenzifikaci daného postoje mluvčího. Tečky pak mohou v sekvenci působit jako dramatická pauza, mohou také oddělovat jednotlivá slova, přičemž je každé chápáno jako samostatný přízvukový takt, a tedy posuzováno jako nositel důležité, nové informace (Zappavigna, 2012).

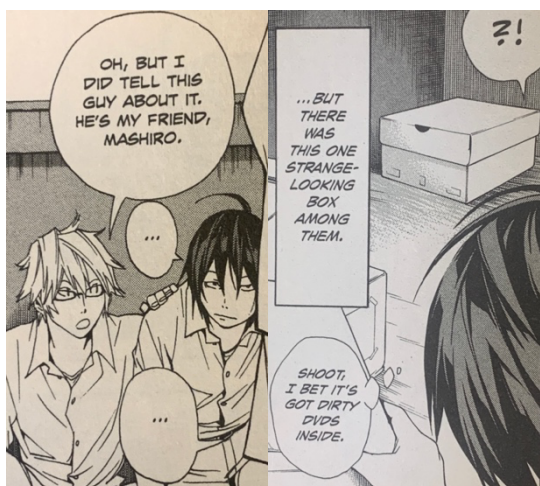
Pro emfazaci se užívají uvozovky, fungují zde podobně, jako např. izolovaná kapitalizace. Dále mohou implikovat ironický význam, tato použití však nepovažujeme za odchylky, setkáváme se s nimi i v tradičních médiích. Uvozovky uživatelé někdy nahrazují hvězdičkami (*), které Čermák (2015) řadí mezi tzv. pomocná znaménka.

Hvězdičky nabývají ještě jeden význam, Werry (1966, 60) ho nazývá „Posing“ či „Emoting“. Jedná se o možnost uživatelů vnést do komentáře děj (*mode of creating action*), taková použití připomínají scénické poznámky. Tyto akce pak tvoří komentář buď sami o sobě, nebo jsou koncipovány jako doprovodný děj pro zbytek zprávy.³⁸ Mohou se vztahovat jak k mluvčímu, tak i jiným okolnostem (XadaTen, 2014). Dva případy, které zaznamenává náš korpus, se blíží do oblasti memů (jeden se specificky odkazuje na existující meme).

V neposlední řadě mohou stát interpunkční znaménka i samostatně, mohou také doprovázet komentář složený pouze z emoji či emotikonů. Tímto užitím se pomalu vzdalujeme od prozodických prostředků, ty se totiž, jak jsme viděli, vždy pojí s vlastnostmi vokalickými či konsonantickými. Při absolutní absenci fonémů už tedy nelze hovořit o kompenzaci prozodických prostředků, nýbrž o reprezentaci gest, mimiky či jiných ne vokálních prvků komunikace. Např. funkci samostatný otazník může podle Collister (2015) znamenat, že je daná osoba zmatená a / nebo neví, co má říct. Tato použití nám mohou zdánlivě připomínat moderní komiksy, kde jsou pomocí samostatných interpunkčních znamének vyjadřovány nejen emoce, viz obrázek (5) níže:

³⁷ Překlad: „vyjádření souhlasu či podpory“, „vyjádření díku“, „povzbuzení / povolání k akci“

³⁸ Na podobném principu funguje komentář (52), který využívá kulatých závorek pro specifikaci tónu.

Obrázek 5

Interpunkční znaménka v manga komiksech.

Ohba, T., & Takeshi, O. (2010). *Bakuman 1*. VIZ Media: U.S.A.

Různá použití interpunkce můžeme pozorovat na následujících příkladech:

Intenzifikační reduplikace vykřičníků a otazníků

(40) Me alegro todavia mas !!!!! (2, Facebook, 05.04.23 06:17:19)

(41) Que miedo le tienen a la derecha!!!! (1, Instagram, 07.04.23 13:04:47)

(42) Y ya le van a dar en la madre!????!?! (5, Facebook, 28.03.23 01:03:30)

V těchto případech (40-42) se reduplikací význam interpunkčních znamének nemění, působí však naléhavěji, respektive indikují silnější emoční zbarvení komentáře.

Reduplikace teček jako dramatická pauza, segmentace

(43) Entonces..... que se vayan allá (5, Facebook, 28.03.23 02:10:26)

(44) que mierda dicen de ir a la luna si tenemos tremendo domo frecuencial!!! no sale nadie de aqui señores!! asi que DEJEN DE MENTIR!!!!!!!!!!!!!! (5, Facebook, 28.03.23 02:08:30)

(45) Ascazo....repugnancia....Mercadeo. (2, Facebook, 05.04.23 05:54:48)

V obou komentářích (43-44) kladou uživatelé za reduplikované tečky imperativní zvolání, která jsou zde těžištěm – v příkladu (44) je výkřik dále intenzifikován reduplikací vykřičníků a kapitalizací segmentu. Dramatická pauza dodává na údernosti; v čtenáři se buduje napětí a koncový segment za pauzou působí jako vyvrcholení komentáře.

Jiné využití nastává v komentáři (45), zde uživatel odděluje jednotlivé prvky, aby nesplývaly dohromady – ortograficky i tematicky (tj. chce zachovat neovlivněné významy jednotlivých částí, každý je stejně důležitý).

Samostatná interpunkce

(46) ????? (5, Facebook, 27.03.23 22:10:56)

(47) „¿? ¿?, (5, Facebook, 29.03.23 02:21:04)

Komentáře (46-47) chápeme jako podivení doprovázené nechápavým výrazem. Zachovává se zde tázací význam, uživatel zdánlivě žádá vysvětlení či ospravedlnění daného obsahu příspěvku. Komentáře bychom bez změny významu mohli doplnit tázacími zájmeny, např. „¿qué?“, tj. „co?“ – lze si pak domýšlet specifitější významy, např. „co (to má znamenat)?“.

Interpunkce s emotikony a emoji

(48) !!!❤️❤️❤️❤️❤️!!! 🥰 (1, Instagram, 08.04.23 13:34:02)

(49) 🥰!!! 🙌 (4, Instagram, 01.04.23 17:48:48)

Vykřičníky chápeme jako intenzifikátory, zdůrazňují význam emoji a jimi předávanou emoci, zde konkrétně radost, nadšení.

Dějové hvězdičky

(50) *Se aproxima Tio Sam* (5, Facebook, 28.03.23 02:58:33)

(51) *inserte meme de bugs comunista* tenemos (5, Facebook, 28.03.23 20:44:41)³⁹

Obrázek 6

Bugs Bunny comunista

Carmona, S. (2020, červen 19). *La historia detrás del meme: El Bugs Bunny comunista (100% real no fake)*. Sopitas.

<https://www.sopitas.com/mientras-tanto/origen-historia-meme-bugs-bunny-comunista-tenemos/>

Uživatelé zde „vystupují“ z promluvy, staví se mimo a popisují okolnosti; působí zde spíše jako vypravěči než mluvčí.

Komunikace sarkastického tónu pomocí poznámky v závorkách

(52) @ahmadan1986 veo que estás súper informado sobre la Iglesia (modo sarcasmo). Te diré que mi religión (la católica) a mí no me lava el cerebro, ni me obliga a hacer cosas que no quiero, ni me discrimina por ser mujer, ni me lleva las cuentas de lo que hago o de lo que dejo de hacer. Soy libre. Respecto a tu comentario sobre la inversa proporcionalidad del desarrollo de un país con la decadencia religiosa, debo decirte que estudies más antes de opinar tan taxativamente: Europa durante la época medieval y Moderna fue grande en avances artístico-arquitectónicos, científicos y literarios . Ahora bien, si te refieres a otros países no europeos y que profesan otra religión, evidentemente la cuestión cambia y ni siquiera tendrías libertad para escribir tu opinión libremente. El dinero de la Iglesia: podría enumerarte cientos de ong católicas que colaboran de manera altruista con aquellos que nadie quiere "mirar". Por favor, infórmate antes de opinar. Y lee. Paz y bien. (3, Instagram, 05.04.23 16:07:53)

(53) Todo normal y sano si señor... (sarcasmo) (2, Facebook, 04.04.23 21:31:48)

³⁹ Přikládáme zde meme, na který se uživatel odkazuje. Takto by tedy mohl alternativně vypadat jeho zamýšlený komentář, nejspíš daný grafický materiál neměl po ruce, a tak se uchýlil k jeho opisu.

Tato použití (52-53) jsou podobná dějovým hvězdičkám, opět zde mluvčí hovoří z jiné úrovně, popisují okolnosti, vysvětlují. Sarkasmus představuje pro veškerou psanou komunikaci výzvu, zde vidíme jedno z možných řešení.

Přestože si interpunkce ve většině případů zachovává svou původní funkci, pozorujeme i zde nové tendence spojené s novým komunikačním médiem. Zejména je to reduplikace, která daný „původní“ význam intenzifikuje, objevují se však i vzdálenější užití, kterými se vzdalujeme od užívání ortografie jako protějšku prozodických prostředků v řeči.

4.1.5 Závěr digitální prozodie

V této kapitole jsme viděli různá použití ortografie pro obohacování významu komentáře, zejména na úrovni emotivní. U některých tendencí pozorujeme větší korespondenci s prozodickými prostředky, u některých méně. Domníváme se, že určité paralely hledat lze, neodpovídají si však úplně. Jak upozorňuje Crystal (2011, 19), každé médium je jiné a má své vlastní prostředky a specifika. Nelze tedy hovořit o stejných prostředcích v jiném médiu.

Nejčastější funkcí prostředků digitální prozodie je emfazace, tj. zdůraznění jednotlivých segmentů oproti ostatním v rámci komentáře. Zde se používá primárně izolovaná kapitalizace a prolongace, druhotně pak proložení a některá užití uvozovek a hvězdiček. Na úrovni delších jednotek hovoříme převážně o prostředcích intenzifikace, např. úplná kapitalizace a reduplikace interpunkčních znamének. Všechny naopak propojuje motivace subjektivního zdůraznění, ať už v rámci jednoho komentáře či oproti zbytku (úplná kapitalizace).

Oproti mluvené řeči je digitální prozodie mnohem limitovanější, např. u kapitalizace má uživatel k dispozici pouze binární systém síly hlasu. Pokud se vrátíme k základnímu, majoritnímu chápání kapitalizace jako křičení, musí si mluvčí při psaní komentáře zvolit pouze jednu ze dvou variant; neexistuje zde žádný mezistupeň, žádná „střední cesta“, která by mohla být pro konkrétní záměr mluvčího vhodnější. Situace je dále komplikovaná individuálními zvyky a vzorci každého mluvčího, jak v realizaci, tak v interpretaci.

4.2 Digitální nonverbální komunikace

Psaná komunikace se musí vedle absence intonace (prozodických prostředků) vyrovnávat také s absencí mimiky, gestikulace, proxemiky..., tj. nonverbální komunikace. U většiny mezilidských interakcí (F2F, *face-to-face*) je přenos informací multimodální, tj. probíhá přes více kanálů. Teoreticky člověk při komunikaci přijímá informace všemi smysly (sluch, zrak, hmat, čich, chuť), nejdůležitější roli však obvykle hrají auditivní a vizuální vjemy (Crystal, 1966). Non-verbální komunikace hraje důležitou roli např. v pokeru, kde se hráči snaží řečí těla manipulovat soupeře a zároveň nedat najevo skutečné emoce (Seargeant, 2019).

V této kapitole se tedy budeme zabývat tendencemi, které v psané komunikaci vedle textu etablojí další informační kanál; konkrétně budeme rozebírat emotikony, emoji a okrajově i kaomoji. Přestože je zde vztah mezi těmito tendencemi a mimikou, gestikulací apod. intuitivnější, nemůžeme ani zde hovořit o přímých protějšcích, podobně jako u digitální prozodie.

Každé z těchto tendencí je věnována samostatná podkapitola, z hlediska jejich obecného fungování je však nutné je nahlížet společně; všechny operují v rámci dalšího kanálu digitální komunikace, jedná se pouze o různé realizace. Nejrozvinutější a zároveň nejpoužívanější (v našem korpusu) jsou z těchto tendencí emoji, bude jim tak věnována i největší pozornost. Je však nutné mít na vědomí, že z funkčního hlediska lze poznatky o emoji (hlavně o obličejových) aplikovat i na zbylé dva systémy (Albert, 2020).

Gawne a McCulloch (2019) charakterizují emoji jako digitální gesta. Pozorují různá užití a funkce, které sdílí běžná, doprovodná gestikulace (*co-speech*, tj. současná s mluveným projevem) a „doprovodné“ emoji (použité v kombinaci s textem) – už zde ale pozorují veliký rozdíl, tedy že u psaného textu nemůže probíhat komunikace přes oba kanály zároveň. S tím souvisí i další významný rozdíl, na který upozorňuje Albert (2020), tedy že se zde nejedná o automatické (nedobrovolné) exprese, ale uživatelé je záměrně a promyšleně umisťují do zpráv. K typologii Gawne a McCulloch (2019) se v této kapitole (zejména u emoji) budeme průběžně odkazovat.

U většiny si může uživatel vybrat, zda chce použít variantu s nosem či bez nosu. Různé faktory ovlivňující tento výběr popisuje ve své práci Schnoebelen (2012). U emotikonů se také setkáváme s již zmíněnou reduplikací, podobně i zde funguje jako intenzifikátor, např. :-))) představuje silnější emoci štěstí než :-) (Crystal, 2008, 74). Obvykle se reduplikuje úsměv, pokud emotikon nepředstavuje obličej, např. <333, reduplikuje se poslední znak (některé emotikony lze psát i opačně, např. (-: v takových případech by se reduplikovala závorka).

Emotikony současně z internetové komunikace pomalu mizí, častěji se používají expresivnější emoji, o kterých budeme hovořit v následující kapitole. Digitální zařízení často automaticky nahrazují emotikony za emoji, což posiluje jejich úpadek. Náš korpus zaznamenal pouze 26 komentářů s emotikony, v rámci jednoho komentáře se vždy objevoval pouze jeden. Žádný emotikon v našem korpusu neměl nos.

Tabulka 9

Emotikony a jejich četnost v korpusu

emotikon	xd	:)	:(;))
počet výskytu	22	9	4	1

Tabulka 10

Kapitalizační varianty emotikonu „xd“ v závislosti na sociální síti

	xd	XD	xD	Xd
Instagram	6	3	2	0
Facebook	7	3	0	1

Na každé sociální síti jsme viděli jeden případ reduplikace. V obou případech k reduplikaci úsměvu (grafému „d“) docházelo u nejpoužívanějšího emotikonu „xd“ ve variantě s oběma malými písmeny. Na rozdíl od „xD“ variantu „Xd“ nepovažujeme za záměrnou, z komentáře lze usuzovat, že zařízení uživatele píše automaticky velká první písmena ve větě (56).

(54) @luchosidoti sigue estando en la CE entonces xdddd (3, Instagram, 31.03.23 10:31:31)

(55) kjajsj de donde sacaron la imagen o es que algun lugar de china se llama luna? xdd (5, Facebook, 27.03.23 20:11:44)

(56) La mujer de fondo q tiene q ver? Xd (4, Instagram, 19.03.23 10:14:50)

(57) @bdehypatia Gracias a Dios mi religión no me obliga a nada. Soy libre y muy feliz. Paz y bien hermano :) (3, Instagram, 07.04.23 18:07:09)

(58) Y cada día más, gracias a dios. :) (3, Instagram, 31.03.23 10:25:31)

(59) :((3, Instagram, 31.03.23 10:51:03)

(60) Pobre luna :((5, Facebook, 27.03.23 15:30:50)

(61) Disculpad nuestra ingenuidad e ignorancia ¿Es esto relevante? ¿Cual religión? ¿La de los móviles, la del furbol, la de los influencers o la de Jesus Crais? ;) (3, Instagram, 31.03.23 12:17:51)

Vidíme, že se v komentářích emotikony vyskytují pouze zřídka, mnoho výše uvedených základních emotikonů se v korpusu neobjevuje vůbec. Emotikony dnes, alespoň v námi zkoumaném prostředí, jsou značně upozad'ovány emoji, které nabízí širší možnosti pro vyjádření emocí. Emotikony budou z internetové komunikace pravděpodobně mizet i nadále.

Domníváme se, že nejpoužívanější emotikon „xd“ setrvává relevantní pouze díky své dostupnosti a jednoduchosti, tj. uživatel ho může napsat rychleji, než jiný emotikon či emoji.⁴¹ Ve své nejčastější variantě „xd“ ani věrně nereprezentuje smějící se obličej, uživatelé ho tak však nadále vnímají. Nabízí se zde otázka, zda vůbec „xd“ považovat za emotikon; zdá se, že spojení těchto dvou písmen nese stejný význam nehledě na svou grafickou podobu.

⁴¹ Mobilní zařízení totiž obvykle nabízí jednu klávesnici s písmeny a druhou se zvláštními znaky, symboly, číslicemi apod. Pro napsání :) tedy musí uživatel přepnout klávesnici, najít dané znaky, napsat emotikon, a nakonec, pokud si přeje pokračovat v psaní, přepnout klávesnici zpět na výchozí písmena. I emoji mívají svou zvláštní klávesnici, kde je uživatelé vyhledávají. Některá zařízení (a aplikace) dnes využívají AI, podobně jako v případě automatické opravy pravopisu (*autocorrect*) nabízí ve stejné liště vhodný emoji.

4.2.2 Kaomoji

Mezistupněm mezi emotikony, zmiňovanými komplexními ASCII obrázky a emoji jsou kaomoji. Orientují se vertikálně a skládají se z více znaků než emotikony. Jejich součásti často pochází z jiných abeced (perská, thajská apod., používají se i čínské znaky). Zpočátku byly používány zejména v Japonsku, kde převládaly nad emotikony, postupem času však nabyly i mezinárodní popularity. Jako příklad jejich dosahu uvádí Seargeant (2019, 48) titulek článku *New York Times* z roku 2018:

„A Second Winter Storm Is Coming. How Much Snow? ͇(ツ)͇“

V našem korpusu jsme nezaznamenali ani jeden výskyt kaomoji, blíže se jim tedy nebudeme věnovat, uvádíme zde tedy pouze pár příkladů kaomoji.⁴²

(* ^ ω ^) (štěstí)

٩(●_●)٩ (radost)

♡\(\^-^)/♡ (láska)

。°·(>_<)·°。 (smutek)

(J°益°)J 丷 (převrácení stolu v záchvatu naštvaní)

(η°-°)η T T (J°□°)J 丷

ㄣ(σjσ)つ—☆*:·° (čaroděj)

⁴² Více kaomoji lze snadno nalézt na internetu (např. na <http://kaomoji.ru/en/>)

4.2.3 Emoji

Nejkomplexnější skupinou této kapitoly jsou emoji. Hlavním rozdílem oproti emotikonům a kaomoji je, že se emoji neskládají dohromady z jednotlivých znaků, ale představují samostatné znaky v Unicode, celosvětově používaném systému kódování znaků (dříve např. zmiňované ASCII či ISO 8859). Emoji zde stojí vedle znaků latinky (a dalších abeced), interpunkčních znamének, symbolů apod. Unicode je každoročně doplňován, nejnovější verze 15.0 z roku 2022 obsahuje celkem 149.186 znaků (Seargeant, 2019; Studying With Alex, 2022; Wilde, 2023).

Jak jsme viděli, emotikony se dnes ve většině případů používají jako reprezentace základních mimických expresí, tedy úsměv :-), smích :-D, zamračení :-(atd. Oproti tomu emoji mohou z důvodu své autonomní povahy (tj. nejsou komponovány z jiných znaků) představovat téměř cokoliv. Seargeant (2019) používá základní dělení na objekty, činnosti a ideje. Jedná se o kolekci piktogramů a ideogramů, jejich různá povaha však často závisí na kontextu, např. můžeme chápat jako objekt (prsten), činnost (svatba) či abstraktní ideu svazku, manželství.

Kvůli vysokému počtu (emojipedia.org uvádí aktuální počet 3.664) je kategorizace komplikovaná, pro naši práci nicméně definujeme tři základní kategorie: obličejové, gestikulační (pomocí rukou) a ostatní. I zde je však dělení problematické, např. nebo jsou kombinacemi prvních dvou kategorií. Mnoho emoji využívá metaforický jazyk, zejména (objevuje se i obličejových emoji , a) je vždy chápáno jako symbol lásky, zamilovanosti či obecně jakéhokoliv silného pozitivního afektu vůči komukoliv a čemukoliv. Podobně se používá přeneseně pro označení něčeho vynikajícího, nikoliv ohně, viz anglické idiomy „on fire“ a „lit“ (Gawne & McCulloch, 2019; Novak et al., 2015).

Díky své komplexnosti lze emoji považovat za samostatný piktograficko-ideografický jazyk, nabízí se zde i diskuze o jejich univerzalitě (Gawne & McCulloch, 2019). Pro ilustraci existuje překlad celého románu Moby Dick do emoji – Emoji Dick. Vedle překladu stojí vždy zarovnaný originál v anglickém jazyce, bez něho je tato verze jen těžko srozumitelná. Pokud jsou emoji užívány izolovaně, tj. jako samostatný jazyk, bez textového doprovodu, mají problém zejména s vyjadřováním slovesných gramatických kategorií, především osoby a času. Další překážkou jsou vlastní jména a konkrétní názvy. Jednoduchá sdělení skrz emoji komunikovat lze (zejména postoje, emoce), na formulaci složitějších myšlenek však (alespoň zatím) nestačí (Danesi, 2017; Seargeant, 2019).

Tabulka 11*Nejpoužívanější emoji v našem korpusu (Instagram)*

emoji					
počet komentářů s ≥ 1 daným emoji	890	545	416	294	245

Tabulka 12*Nejpoužívanější emoji v našem korpusu (Facebook)*

emoji					
počet komentářů s ≥ 1 daným emoji	286	229	137	113	103

Tabulka 13*Porovnání nejpoužívanějších emoji v našem korpusu z Instagramu a Facebooku*

emoji							
Instagram	890	545	416	294	245	31	19
Facebook	137	87	13	229	113	286	103

Na rozdíl od ostatních tendencí, které jsme v této práci zkoumali, vidíme u používání emoji značný rozdíl mezi jednotlivými sítěmi. Na Instagramu se nejčastěji používají emoji z nabízené „reakční lišty“ (na mobilních zařízeních), kromě zmíněných obsahuje ještě , a .⁴³ Nejpoužívanější emoji na Facebooku se s nimi zčásti překrývají, preferují však i jiné, které nefigurují v instagramové nabídce. Ze stejného důvodu se na Instagramu setkáváme častěji s komentáři samostatných emoji, tj. bez dalšího textu, které jsou až na výjimky pouze ze zmiňované nabídky. K podrobnějším kvantifikačním závěrům o užívání emoji zde nedocházíme, oproti předchozím tendencím je kvantifikační práce s emoji mnohem komplikovanější.

Emoji mohou do zprávy vnášet různé tóny, většina používaných emoji jsou ale pozitivní. Obecně platí, že všechny emoji dodávají zprávám odlehčující, přátelštější, méně seriózní tón. Nejvíce pozitivní jsou emoji se srdíčky, ať už samostatně nebo v rámci obličejových emoji (Danesi, 2017; Novak et al., 2015). Těmto datům odpovídá i náš korpus, nejčastěji používané emoji jsou zde také pozitivní. Pfeifer et al. (2022) se domnívá, že kladné emoji slouží především k upevnění pozitivního vztahu mezi komunikanty, funkce tedy spíše

⁴³ Facebook nabízí širší reakční možnosti bez nutnosti komentovat (více druhů „lajků“, různé emoce), na Instagramu lze reagovat pouze jedním způsobem, srdíčkem (obdoba „lajku“) – reagovat jinak lze až prostřednictvím komentáře.

(68) Eso ya tiene dueño ,es la misma que nos quitan los extraterrestres y la tienen de reserva ..
Los viajes en el tiempo existen y en un futuro no vamos a tener 💧💧 vamos a morir del
Sol ☀️ es la era del fuego 🔥🔥 , ahora si se va a formar el 💩mierdero 😂😂 (5, Facebook,
27.03.23 16:53:45)

Domníváme se, že podobně jako v F2F komunikaci tato funkce slouží k zaujmutí adresáta. Komentář působí atraktivněji a živěji, emoji posilují danou myšlenku autora. Ilustrativní funkci zde podle nás lze přirovnat k vizuálnímu doprovodu ústního projevu, tj. prezentace, grafy apod.

4.2.3.2 Reakční funkce

Mnoho komentářů, zejména na Instagramu, tvoří pouze emoji; běžně se jedná o emoji z reakční lišty. Na Facebooku takových komentářů nalezneme méně, za částečný důvod považujeme systém různých reakcí, který Facebook nabízí. Své např. rozhořčení zde může uživatel vyjádřit reakcí „To mě štve“, zatímco na Instagramu tento pocit musí vyjádřit komentářem (existuje zde pouze reakce „To se mi líbí“). Toto vysvětlení dále podporuje fakt, že komentáře pouze z emoji na Facebooku běžně obsahují emoji nenabízené v reakčním systému.

Tato použití lze podle nás přirovnat k citoslovcím apod. z kapitoly (4.3), které mají převážně funkci apelovou a expresivní. Podobně jako interjekce se zde vztahují bezprostředně ke komunikační situaci (eminentovi, recipientovi, jinému předmětu komunikace) a tvoří samostatné mikrovýpovědi (Čermák & Zavadil, 2010, 147). V této funkci uživatelé pouze projevují svůj postoj vůči konstituentům komunikační situace, nic nepojmenovávají. Často se kombinují právě s interjekcemi, takové případy jsou podle nás na pomezí reakční a rámcové funkce.

Reakční funkci lze opět porovnat s přístupem Gawne a McCulloch (2019). Hovoří o *backchanneling function*, český termín se nám nepodařilo dohledat, navrhuje označení *potvrzení příjmu*. Jedná se o použití zejména interjekcí („aha“), zvuků („mhm“) či gestikulace (např. přikývnutí hlavou) z pozice recipienta v komunikační situaci, hlavním cílem je dát eminentovi najevo, zda posloucháme, rozumíme a jaký je náš postoj (tj. souhlas, nesouhlas, nejistota ...) (Gawne a McCulloch, 2019; Seargeant, 2019). Za eminenta lze považovat příspěvek, uživatelé tímto způsobem z role recipienta projevují svůj postoj.

(69) 🤔🤔🤔 (5, Facebook, 29.03.23 14:58:53)

(70) 🙌🙌ole (1, Facebook, 09.04.23 16:08:23)

(71) 😏😏😏 (5, Facebook, 29.03.23 16:15:57)

(72) Oh 🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌🙌 (4, Facebook, 15.03.23 18:55:17)

(73) 😭😭😭😭😭😭😭😭😭😭 (2, Facebook, 05.04.23 11:44:06)

(74) 🙄🙄🙄🙄🙄🙄 (2, Instagram, 05.04.23 08:47:32)

(75) 🙌🙌 siii 🙏🙏🙏 (4, Instagram, 18.03.23 20:07:45)

(76) 🔥🔥🔥 (2, Instagram, 05.04.23 06:22:56)

(77) 🥰🥰🥰🙌🙌🙌🙌🙌❤️ (2, Instagram, 05.04.23 07:24:29)

Spojením obou nabízených interpretací dostáváme vyhovující definici pro většinu komentářů, které jsou složeny pouze z obličejových a gestikulačních emoji. Pokud obsahují jiné emoji, které nelze nahradit interjekcemi, od reakční funkce se vzdalují. Získávají funkci pojmenovávací, o které mluví Čermák a Zavadil (2010); reprezentují zde komplexnější myšlenky, ne pouhé reakce. Např. níže uvedený komentář (78) může znamenat: „se puede comprar todo con dinero“.

(78) 💰💰💰💰💰💰💰💰 (2, Instagram, 05.04.23 07:09:31)

4.2.3.3 Rámcová funkce

Název tohoto užití odvozujeme z Goffmanova (1974) termínu *framing*, o kterém hovoří Seargeant (2019) – emoji poskytují rámec, kterým následně prochází samotný obsah sdělení. Obsahem sdělení zde myslíme význam zbažený veškerých dodatečných informací přijímaných z dalších komunikačních kanálů a kontextu. Gawne a McCulloch (2019) hovoří o ilokuční

funkci (*illocutionary function*); vychází sice z jiné terminologie, myšlenka je však podobná, tj. že emoji objasňují záměr mluvčího.

Ve výhradně alfabetské komunikaci (tj. bez emoji, emotikonů, kontextu apod.) musí čtenář vyvozovat rámeček pouze z užitých slov, frází a jejich vzájemné distribuce. Správná formulace, která by odpovídala záměru mluvčího a zároveň byla pochopitelná, se nepíše snadno a vyžaduje mj. dobrou znalost užívaného jazyka a značné úsilí (Danesi, 2017, 56). Z tohoto hlediska se jeví emoji pro framing jako ideální, jelikož v jednom znaku obsahují mnoho dodatečných informací pro správné pochopení doprovázeného textu (uživatelé mohou použít i více emoji, aby dosáhli ještě konkrétnějšího významu).

Zatímco u ilustrativní funkce se používají zejména emoji předmětů a činností (popř. dějů), převažují zde obličejové, gestikulační a jiné hodnotící emoji (např. ❤️, 🔥 ...):

Radostný / přívětivý tón

(79) Felicitaciones a esa madre valiente y Enhorabuena como abuela !!!! ❤️❤️❤️ (2, Facebook, 05.04.23 05:11:32)

(80) Me alegro por ti Ana y no me ha sorprendido en absoluto qué sea tú nieta.Ánimo y enhorabuena luchadora 🤗🤗🤗🤗🤗🤗🤗🤗 (2, Facebook, 06.04.23 17:08:41)

(81) Con muchas ganas de leer el libro... Ian Gibson es un placer leerte🔥 (1, Instagram, 09.04.23 12:26:19)

U těchto radostných a přívětivých emocí emoji tón příliš nemění. Hovoříme zde spíše o použití z konvence; emoji zde převážně signalizují přívětivost a přátelskost uživatelů, neovlivňují zásadně význam – mohli bychom je mezi sebou volně nahrazovat. Tato funkce je podobná *fatické funkci* (*phatic function*) formulované Malinowskim (1922). Hovoří o slovech a frázích, které se používají spíše pro upevnování sociálního kontaktu (mezilidských vztahů), než pro jejich doslovné významy (Danesi, 2018, 153-4).

Veselý / humorný / zesměšňující tón

(82) Esa agua la traerán en botellones o una tubería directa a la tierra ? Y a cómo la irán a vender esa agua lunar ? 🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔 (5, Facebook, 27.03.23 20:17:58)

(83) Yo me parto con este tipo...¿que los españoles tenemos problemas con aceptar nuestro mestizaje?...😂😂😂😂..Y lo dice un británico, nada menos...Es como para reírse por mucho renombre que tenga este señor... (1, Instagram, 07.04.23 17:20:47)

Smějící se emoji bývají často přehnané, ROFL (*rolling on the floor laughing*) emoji dokonce indikuje pohyb válení se. V případě (82) je tón veselý, uživatel zde vtipkuje, a tak je smích na místě (byť emoji indikuje přehnanou míru smíchu). Jiný tón pozorujeme v případě (83), kde se hovoří o vážnějším tématu; jedná se o vysmívání, indikaci nesouhlasu a shledávání daného obsahu absurdním.

Zklamáný / smutný tón

(84) Mientras los que no llegan de otras latitudes tipo sectas cristianas, predicadores y predicadoras milagrosos aumentan su rebaño de gente ignorante o desesperada. 🙄 (3, Instagram, 31.03.23 11:45:45)

(85) Que noticia más buena!!!ojalá llegue a los hospitales y pueda salvar muchas vidas!!! Pero me temo que a los laboratorios no les interesa tienen buen negocio con el cáncer y los tratamientos!!!😞😞😞 (4, Instagram, 30.03.23 19:31:03)⁴⁴

U zklamání pozorujeme i kombinované emoji (84), konkrétně *facepalm* – uživatel vyjadřuje zklamání nad společností. Příklad (85) ukazuje, že se emoji vztahuje pouze k druhé části komentáře, tj. „pero ...“, nemusí tedy ovlivňovat celý komentář, viz také (88-90).

Rozrušený / naštvaný tón

(86) Yo acá en mi barrio ,años de años no tenemos agua solo sacamos de un pozo así nos las vemos todos ,pero sin embargo en la luna si hay agua es injusto 🤬🤬🤬 (5, Facebook, 28.03.23 03:00:38)

(87) Que barbaridad...🤬🤬🤬 (2, Instagram, 05.04.23 10:14:44)

Naštvaní vyjadřují nejčastěji emoji se zčervenalou barvou obličeje; tuto barvu můžeme chápat jako zvýšenou teplotu, „přetékání“ emocemi. Jak jsme viděli v kapitole (2.2),

⁴⁴ Zde je vidět, že se vztahuje pouze k druhé části komentáře, tj. „pero ...“, nemusí tedy ovlivňovat celý komentář, viz také (78-80).

Rámcová funkce je z hlediska správného pochopení komentáře významná, např. z komplimentu a projevu úcty v komentáři (81) můžeme utvořit libovolně ironické a ofenzivní sdělení:

Con muchas ganas de leer el libro... Ian Gibson es un placer leerte🔥

Con muchas ganas de leer el libro...😏 Ian Gibson es un placer leerte💩😂😂

Zároveň lze rámcovou funkci vztáhnout k dřívějším pokusům o vytvoření pestřejšího rejstříku interpunkčních znamének, které by vedly k méně nedorozuměním. Předchůdci jsou podle Seargeanta (2019, 43-45) např. Henry Denham, který v 16. století používal zrcadlově otočený otazník u řečnických otázek; John Wilkins v následujícím století navrhoval obrácený vykřičník jako znak ironie; Martin K. Specter přinesl do psaní *interrobang* (kombinaci otazníku a vykřičníku) jako znak vzrušení či nevěřivosti; francouzský spisovatel Harvé Bazin navrhoval dokonce pět nových symbolů, jedním z nich byl např. *point d'amour* – kreativní spojení otazníků v tvar srdce signalizující afekt:

Obrázek 7
Point d'amour

Emoji z tohoto hlediska můžeme považovat za výsledek evoluce různých pokusů o vytvoření flexibilnějšího systému interpunkčních znamének. Zda jsou emoji posledním krokem zůstává otázkou, nicméně pozorujme, že potřeba expresivnějšího psaného jazyka není záležitostí pouze dnešní digitální doby.

4.2.3.4 Závěr o emoji

V této kapitole jsme se pokusili nastínit komplexnost emoji a zmapovat alespoň základní funkce, které plní v komentářích. Oproti emotikonům a kaomoji nabízí uživatelům přístupnější způsob (zejména z hlediska rychlosti napsání, kaomoji se kvůli své povaze běžně kopírují z internetu), jak přizpůsobit komentář zamýšlenému znění (rámcová funkce) a jak udělat komentář poutavější (ilustrativní funkce). Různá konkrétní užití mohou být zároveň více či méně kreativní a reflektovat individualitu mluvčího:

(91) El estercolero son esos de V 🤮 X. (1, Facebook, 07.04.23 08:25:32)

Jak jsme zmiňovali v úvodu, emoji nejsou pouhou imitací obličejů a gest; formují komplexní systém, který lze dokonce považovat za univerzální grafický jazyk. V digitálním prostředí s příchodem nového kódu (*emoji-code*) vzniká i nová jazyková kompetence (*emoji-competence*), tj. vědomosti o jejich správném užívání: kdy, kde, jak, s kým ... (Seargeant, 2019, 35).

4.2.4 Závěr digitální nonverbální komunikace

Viděli jsme zde postupně tři různé tendence, od nejprimitivnějších emotikonů až po komplexní svět emoji – nejčastěji se v našem korpusu setkáváme s emoji, z emotikonů se v současnosti zdá být relevantním pouze „xd“ ve všech svých podobách. Dnes jsou to tedy právě emoji, které uživatelé vnímají jako nejspolehlivější nástroj pro vkládání emocí do komentářů.

Na rozdíl od tendencí digitální prozodie, které operovaly pouze v rámci textu (tj. netvoří jednotky samy o sobě), představují zde probírané tendence (převážně emoji) odpoutaný komunikační kanál. Chovají se zde jako nonverbální prostředky v F2F komunikaci: mohou jednak doprovázet slovní projev (ilustrovat, upřesňovat), jednak nesou význam samy o sobě.

Vzhledem k rychlému vývoji dnešní internetové komunikace se zde nabízí legitimní otázka o budoucím vývoji emoji. Domníváme se, že emoji v tomto směru (standardní interpunkce → point d'amour → emotikony / kaemoji → emoji → ?) skutečně představují poslední krok, tj. příchod „emoji 2.0“ neočekáváme; za pravděpodobnější považujeme zrod zcela nové skupiny prostředků, které nemusí nutně emoji nahrazovat (stejně jako emoji nenahradily kapitalizaci apod.).

4.3 Interjekce

Zvláštní slovní druh v jazyce představují citoslovce (interjekce). Čermák a Zavadil (2010, 410) je řadí do samostatné morfologické kategorie výpovědních kondenzátorů. Hovoří o slovním druhu výpovědně autonomním, který konceptuálně nepojmenovává složky skutečnosti; naopak, jak napovídá český název citoslovce, „slouží k vyjádření bezprostředních reakcí uživatelů jazyka na vnější podněty.“ Interjekce dále dělí do tří kategorií (imitační, kontaktové a afektivní), z nichž všechny můžeme sledovat i v našem korpusu.

Podobný pohled nabízí i RAE (2009b, 32.2a), interjekce v jejich přístupu však představuje mnohem menší skupinu. Vedle interjekcí stojí dále onomatopoická slova, vokativy, interjekční vazby ..., které společně utváří zvolací výpovědi (šp. *enunciados exclamativos*). Nedělí se zde tedy tolik podle funkce, ale spíše podle svých fonetických a syntaktických vlastností.

Třetí interpretaci formuluje Crystal (1966, 96-97), který hovoří o vokalizacích a hezitaci (*vocalisations, hesitation*). Obě v jazyce řadí mimo „segmentální“ auditivní komponenty jazyka (viz Obrázek 1), tj. tradiční centrum lingvistické pozornosti (segmentální fonetika, fonologie, morfofonologie, morfologie, syntaxe, lexikologie, sémantika), zároveň je ale považuje za lexikální jednotky, které v některých strukturách mohou fungovat i gramaticky. Nehovoří sice o citoslovcích, uváděné příklady („mhm“, „shh“ apod.) se však překrývají s členěním Čermáka a Zavadila (2010): konkrétně bychom je v tomto mohli zařadit mezi afektivní a kontaktové interjekce. Není jasné, co všechno by Crystal (1966) považoval za vokalizace a jak oproti nim definuje citoslovce; z uvedených příkladů se však domníváme, že se jedná, v terminologii Čermáka a Zavadila (2010), o interjekce, které nejsou založené na denominátorech (pojmenovávání).

Crystal (1966) tedy tyto prostředky separuje od „tradiční“ lingvistiky kompletně, Čermák a Zavadil (2010) je sice neoddělují, tvoří pro ně ale zvláštní morfologickou třídu, která je však velmi široká; zahrnuje imitace zvuků, pozdravy, nadávky atd., interjekce mohou být tvořeny dokonce z více slov. Je zřejmé, že v lingvistice představují vyjímající se skupinu, jejíž kategorizace může být problematická.

V této kapitole vycházíme ze všech zmíněných přístupů. Interjekcemi zde rozumíme všechny zvolací výpovědi, tj. podobně jako Čermák a Zavadil (2010), doplňujeme je o dále o hezitací zvuky („yyy“, „eee“), o kterých hovoří Crystal (1966, 96). Jednotlivé příklady zde však nerozdělujeme v souladu s těmito přístupy, nýbrž podle významu (emoce) v komentáři.

Jak jsme předjímalí v kapitole o vokalické prolongaci (4.1.2.1), v psaném textu u interjekcí často dochází k prolongaci jak vokalické, tak konsonantické:

Oslava, blahopřání, podpora, radost

(92) Bravo, bravo, bravooooooooo (4, Facebook, 15.03.23 17:07:41)

(93) Oleeeeeeee oleeeeeeee y oleeeeeeee y al que no le guste que le follen !!!! Así es la vida!!!
Ni que se lo hubieran pagao ell@s!!! Anda ya anda ya por ahí.....dejar ya de darle tantas vueltas al bombo hombre ya!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! (2, Facebook, 05.04.23 20:15:11)

(94) ALELUYAAAAAAAAAAAA (3, Instagram, 31.03.23 11:21:14)

(95) 🙌🙌🙌 siii 🙏🙏🙏 (4, Instagram, 18.03.23 20:07:45)

(96) Vaaaaaaamos.... lo tenemos tan cerca!!!! (4, Instagram, 02.04.23 22:11:32)

(97) Andaaaaaaaaaaaaa (5, Facebook, 27.03.23 21:29:38)

V této kategorii pozorujeme interjekce afektivní, především emocionální výkřiky (Čermák & Zavadil, 2010, 413). Příklady (96-97) bychom pak mohli řadit mezi emocionální zvolání založená na denominátorech – interjekce parazitují na plnovýznamových slovech, která se obvykle používají k označování, pojmenovávání (Čermák & Zavadil, 2010, 413). „Vamos“ si původní význam do jisté míry zachovává, tj. pohyb kupředu, podpora, motivace je cítit i ve volném překladu „hurá, do toho“.

Smích, pobavení

(98) Aaaaajajajajajajaja si si si claro (5, Facebook, 28.03.23 02:51:49)

(99) JAJAJA 😂 JAJAJA 😂 JAJAJA HAY TANTO SAPO FUERA DEL AGUA QUE
TODO...CREE..JIJIJIJI JIJIJIJI JIJIJIJI (5, Facebook, 28.03.23 16:29:37)

(100) Yjsjds ya (5, Facebook, 28.03.23 01:54:46)

Citoslovce smíchu jsou na sociálních sítích velmi individuální, pozorujeme různé varianty. Objevuje se častá repetice „ja“, kombinuje se s dalšími vokalickými prvky, jak vidíme v komentáři (98), čímž je mohou uživatelé činit mj. více osobitě. V digitálním prostředí smích

může dále mutovat – smích lze zaznamenat i klávesami, které jsou v blízkém okolí kláves „j“ a „a“, stále se ale střídají, viz (100). V našem korpusu převažuje „tradiční“ smích, tedy „ja(ja...)“, zejména v soukromé korespondenci (instantní zprávy) se ale můžeme setkat se vzdálenějšími variantami; v takových případech se zdá, že smích reprezentuje spíše alternace levé a pravé ruky při psaní, tj. nikoliv zvuková forma (výslovnost „jsjdjs“, kromě obtížnosti, má k smíchu daleko).

KISKSKAKSLAKSLAKSKA ay wn que
chistoso

AKDJFJFJDK

Obrázek 8

Digitální smích (soukromá korespondence z Instagramu, jména korespondentů neuvádíme)

Pozitivní překvapení, radost

(101) Waooo 🙌🙌🙌🙌❤️❤️ Que alegría por ustedes. De corazón, desde Rep. Dominicana
❤️❤️ (2, Instagram, 05.04.23 13:22:37)

(102) Woow 🙌❤️🙌 (4, Instagram, 17.03.23 15:07:50)

(103) Yupiiii 🙌 (3, Instagram, 31.03.23 11:16:29)

Příklady (101-103) charakterizujeme zejména jako radostné, jásavé. Podle Čermáka a Zavadila (2010, 413) bychom je opět řadili mezi emocionální výkřiky. V korpusu pozorujeme často i „wow“ (a jeho různé varianty, viz [101]) – slovník RAE (2014) ani Čermák a Zavadil (2010) tuto exklamaci neuvádí, domníváme se, že je uživateli přivlastňována z anglického jazyka, kde se ve slovnících uvádí nejen jako citoslovce (Cambridge University Press, n.d.).

Negativní překvapení, smutek, naštvání, iritace

(104) Oh nooooo ya van a querer traerla !! 😞 (5, Facebook, 27.03.23 16:20:07)

(105) Baaaaaa ! Acá fijense! Como hacemos q esta todo arruinado sin alimentos ni agua ,
x tanto tala y desmontes ! (5, Facebook, 27.03.23 15:46:08)

(106) Naaaaaa (5, Facebook, 28.03.23 01:29:47)

(107) No no noooooooooo (2, Facebook, 05.04.23 15:20:32)

(108) Siempre pensé que es su nieta.En España el deporte nacional es criticar y machacar .Esta semana se han dicho barbaridades que ojalá Ana denuncie.Y hoy seguro miles le hacen la pelota arggg (2, Facebook, 04.04.23 21:27:26)

(109) Puff (2, Instagram, 05.04.23 21:14:40)

(110) Buff y todo sacando dinero (05.04.23 07:28:52)

Při vyjadřování negativních emocí pozorujeme převážně tradiční citoslovce, tj. které uvádí Čermák a Zavadil (2010, 413), opět bychom je řadili mezi emocionální výkřiky.

Ironie, hezitace, řečnická otázka

(111) Eeeee cuando los chinos llegaron ala luna 🤔🤔🤔🤔 (5, Facebook, 28.03.23 12:28:34)

(112) Yyyyy van a importar agua desde la luna ? (5, Facebook, 27.03.23 15:22:21)

(113) 🤔🤔🤔🤔🤔ya.....yyyyyyyy (5, Facebook, 28.03.23 02:40:21)

(114) Yyyyy????? (5, Facebook, 28.03.23 02:36:53)

Termín hezitace (Crystal, 1966) odpovídá nejlépe prodlouženému [e:] v případě (112), že uživatel zdánlivě hledá slova, nad obsahem se pozastavuje; v tomto případě zprávu zpochybňuje, projevuje nedůvěru. Prodlužované [i:] v případech s (114-115) můžeme interpretovat jako elipsu sdělení „¿y qué (tiene)?“, česky „no a?“, uživatelé vyjadřují indiferenci, obsah nepovažují za důležitý.

Na pomezí mezi těmito dvěma interpretacemi je komentář (113) – „yyyyy“ lze nahradit za „eeee“ bez značné změny významu – [i:] zde tedy můžeme považovat za hezitaci. Zároveň zde ale můžeme dosadit pouze spojku „y“ (tj. krátké [i]) a hezitaci zde nevnímat; [i:] si zde tedy i v prodloužené formě zachovává část svého významu, posouvá se však směrem k hezitačním zvukům.

Znudění

(115) Zzzzzzzzzzz (5, Facebook, 27.03.23 23:14:16)

(116) @alvarillo.ga ¡un comentario con menos de mil doscientas líneas!

..zzzz   (2, Instagram, 05.04.23 17:56:06)

(117) Nnbbbbbbbbbbbbbbbbzzzz z ZZZ (01.04.23 00:14:23)

Znudění v našem korpusu uživatelé vyjadřují metaforicky skrze „zzz“, které má označovat zvuky spícího člověka. Obsah je tedy „uspává“, tímto způsobem projevují nezáměr.

Pozorujeme, že se interjekce obvykle kladou na začátek komentářů, často je dokonce tvoří samostatně. Můžeme zde pozorovat paralelu s emoji v reakční funkci (4.2.3.2), lze je považovat i za zpětnou vazbu (*backchanneling*), tj. dávají „mluvčímu“ (příspěvkovi) najevo svůj postoj, tj. zájem, nezáměr, radost, rozhořčení ...

Vidíme u nich častou kapitalizaci a prolongaci, těmito prostředky se podle nás mluvčí snaží zachovat alespoň částečně individualitu svých citoslovců – např. ve smíchu pozorujeme u různých uživatelů značné rozdíly. Zároveň, jak uvádí RAE (2009b, 32.3a), intonace může měnit jejich význam, a tak je logické, že zde uživatelé často používají digitální prozodické prostředky. Správné interpretaci víceznačných interjekcí napomáhají také doprovodné emoji. Interjekce v digitálním prostředí považujeme za jednu z ukázek, jak se internetová komunikace přibližuje především mluvenému jazyku.

Ve většině případů se digitální citoslovce odvíjí od tradičních, některé citoslovce však přebírají z anglického jazyka (*wow*) a popkultury (*zzz*). Se zvláštností se setkáváme u popisovaného zmutovaného smíchu; lze zde pozorovat paralelu s emotikonem „xd“, tj. přestože již nereprezentují daný jev (smějící se obličej, zvuk), zachovávají si význam i v nové podobě (v odchylkách) díky konvenci a podobné realizaci (u „xd“ se zachovávají grafémy, u „jaskkkdkd“ se zachovává způsob psaní střídáním rukou).

4.4 Inicialismy

Poslední významnou tendencí, kterou pozorujeme v našem korpusu, jsou tzv. inicialismy. Crystal (2008, 41) hovoří o redukci slov na jejich první písmena, může se jednat i o více písmen, pokud jde o složená slova (např. *girlfriend* – gf). Dodává, že tyto inicialismy nejsou novinkou, používaly se dlouho před příchodem sociálních sítí. Seargeant (2019, 78) zmiňuje, že např. OMG se objevuje již celé století, LOL pak o něco méně; 50 let, dříve však neslo odlišný význam (*little old lady*). Největší popularity však dosáhly právě s příchodem digitální komunikace do každodenního života, inicialismus OMG a další byly roku 2011 přidány do anglického slovníku *Oxford English Dictionary*. Ke zkracování dochází u často používaných a/nebo důležitých frází, Danesi (2018, 179-180) tento jev nazývá kompresivním psaním (*compressive writing*).

Jejich popularitu Crystal (2008, 65, 71) přisuzuje dvěma faktorům. Jako první hovoří o ekonomičnosti, tu můžeme nahlížet z dvou pohledů: šetří znaky, respektive peníze, jelikož SMS zprávy mají daný limit znaků, zároveň šetří čas – napsat jeden znak na starších tlačítkových telefonech mohlo znamenat až 4 stisknutí. Druhým faktorem je pak zábava, veškeré tendence *txtspku* (*textspeak*, tj. jazyk „textovek“) jsou totiž zároveň formou hry s jazykem.

Pro tuto práci nás zajímají pouze inicialismy ve funkci interjekcí (4.3), jedná se tedy o zvolání typu „Madre del Señor“ apod. (Čermák & Zavadil, 2010, 413). Některé zkratky vulgarismů by se daly považovat za obojí, např. HDP (*hijo de puta*)⁴⁶ může být použito jako denominátor v hádce jako pojmenování recipienta, zároveň také jako emocionální výkřik, např. při ukopnutí malíčku o nábytek, kde pouze vyjadřuje bolest emitenta (považujeme za nepravděpodobné, že v takové situaci mluvčí považuje nábytek za recipienta a určuje označení jemu). U takových případů o jejich zahrnutí rozhodujeme podle kontextu.

Jak upozorňují Myslín a Gries (2010, 97), u inicialismů často dochází k intenzifikaci velkými písmeny, my u výsledků však velikost písmen nerozlišujeme, tj. všechna užití se počítají do dané kategorie.

⁴⁶ Viz komentář (31). Uživatel zde používá delší inicialismus HDLGP (*hijo de la gran puta*). Crystal (2008, 53) považuje rozšiřování za novinku: jako příklad uvádí IMO (*in my opinion*), uživatelé tuto zkratku dále rozšiřují na IMHO (*in my honest opinion*), IMNSHO (*in my not so honest opinion*) apod.

Tabulka 14
Anglické inicialismy⁴⁷

inicialismus	LOL	OMG	WTF
počet	7	3	3

Tabulka 15
Španělské inicialismy⁴⁸

inicialismus	CSM	GAD	MCD	CEFDD
počet	3	1	1	1

(118) De seguro hacen agua embotellada falsa de la luna ellos tiene talento para eso lol 😂
(5, Facebook, 28.03.23 04:18:24)

(119) WTF (2, Instagram, 06.04.23 07:19:34)

(120) 🤔🤔🤔🤔,,, OMGAAAAAA, JURALOOOOOO (5, Facebook, 28.03.23 09:51:09)

(121) Dejen d mentir ...CSM ... 🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔 (5, Facebook, 27.03.23 21:34:58)

(122) 🙏 GAD (4, Instagram, 18.03.23 14:38:04)

(123) MCD. Somos poquísimos. (3, Instagram, 31.03.23 09:49:03)

(124) Que maravilla!! 🙌🙌 CEFDD!! (4, Instagram 17.03.23 20:16:20)

Pozorujeme, že se v našem korpusu ve funkci emocionálních výkřiků objevují nejčastěji inicialismy z anglického jazyka. Ze španělských můžeme za běžné považovat pouze „csm“, zbylé zkratky se zde používají pouze výjimečně. Některé z expresivních inicialismů jsou víceznačné (OMG, CSM ...), mohou se používat v různých kontextech, s různými emocemi, viz (126-127) v porovnání s (122):

⁴⁷ lol – laughing out loudly; omg – oh my God; wtf – what the fuck (Crystal, 2008)

⁴⁸ csm – conchesumadre / concha de su madre (Anónimo, 2013); gad – gracias a Dios, pravděpodobně také gloria a Dios (Shirim, 2021); mcd – me cago en Dios (Novo, 2018); cefdd – con el favor de Dios (Mariela, 2015)

(125) Se viene agüita de luna 🌙 jajajjjajjja Csm quien la fue a encontrar (5, Facebook, 30.03.23 02:47:20)

(126) Jajajajajaj csm sigan viendo (5, Facebook, 27.03.23 21:33:32)

Pokud stojí samostatně, můžeme jejich funkci opět přirovnat k reakčním emoji. V jiné pozici, tj. na konci výpovědi, může doplňovat dodatečné informace, podobně jako rámcová emoji: např. komentář (122) lze interpretovat následovně (čtenář samozřejmě čerpá i z dalších znaků, tj. kapitalizace, dramatické pauzy, emoji):

Dejen d mentir. – prosba? rozhořčení? výsměch?

Dejen d mentir ... CSM ... – rozhořčení, iritace, dramatické pauzy efekt posilují

...CSM ... 🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔🤔 – potvrzení, intenzifikace rozhořčení

5 Závěr

V této části se pokoušíme shrnout jednotlivé dílčí závěry. Zjištěné poznatky zde stavíme do širšího kontextu ostatních tendencí a postulovaných hypotéz v úvodu.

Viděli jsme, že tendence digitální prozodie slouží převážně k zdůraznění jednotlivých elementů (vč. celých komentářů). Nabízí sice různé prostředky, u kterých lze hledat korespondenci s prozodickými prostředky mluvené řeči, obecně lze však všechny tyto tendence považovat za emfatické (zvláště u izolovaných užití). Oproti hlasu jsou tyto tendence převážně binární, tj. uživatel nemůže operovat se spektrem a volit libovolně např. hlasitost – má k dispozici pouze dva extrémy, z nichž jeden je obecně chápán jako křičení a druhý jako nepříznačková varianta. Binární je i proložení, tj. buďto grafémy uživatel prokládá, nebo ne (např. stupňování velikosti mezer jsme v korpusu nepozorovali).

U prolongace bychom o spektru hovořit mohli, jak jsme ale viděli, prolongace většinou neodpovídá skutečnému prodlužování (očekávali bychom prodlužování tonické slabiky) – většinou se řídí pravidlem poslední slabiky, potažmo hlásky; nepřirozenost této tendence je cítit o to víc u konsonantů, kde jsme viděli nejčastěji prodlužování frikativy [s] ve finální pozici. Jak jsme již zmiňovali, pro potvrzení těchto závěrů je nicméně potřeba tendence porovnat s orálním korpusem a sledovat paralelně prolongaci v mluvené řeči.

Vyjímajícím se prostředkem digitální prozodie je interpunkce, která, na rozdíl od ostatních tendencí této skupiny, vznikla právě se záměrem reflektovat intonaci. Za nestandardní zde lze považovat reduplikaci, která má opět emfatické efekty, tj. zdůrazňuje melodický průběh indikovaný interpunkčním znaménkem. Zmiňované dějové hvězdičky jsou jedinou zvláštností této skupiny, objevují se však velmi zřídka (dva případy z celého korpusu).

O mnoho pestřejší systém nabízí emoji, dokonalejší verze dnes již téměř vyhynulých emotikonů (až na zmiňovaný emotikon „xd“). Na rozdíl od digitální prozodie jimi lze vyjádřit zamýšlené znění mnohem přesněji (byť označují pouze obličej, máme s nimi asociovaný i tón – označují tedy spíše nálady než jen kopie obličejů), jak jsme viděli u jejich rámcové funkce. Zároveň dělají komentáře zábavnějšími, jejich ilustrativní funkci lze vnímat jako mluvčího, který má u sebe vždy všechny běžné objekty a používá je jako rekvizity.

Pozornost se tedy přesouvá z textu na tyto symboly, komentáře tak často působí skoro jako komiksy. Dalším krokem tímto směrem (podobný jako přechod od textu k filmu) jsou např. GIFy, kterým jsme se v práci nevěnovali – uživatelé spolu díky nim mohou komunikovat krátkými videy (buďto exkluzivně, nebo v kombinaci s textem, který doprovází). Náš korpus nicméně neprokázal, že by se GIFy v komentářích objevovaly často a systematicky.

Jako poslední jsme se věnovali citoslovcím a inicialismům. Citoslovce se až na výjimky používají stejně, jako v mluvené řeči, jsou to zejména emocionální výkřiky. Právě v citoslovcích dochází nejčastěji k prolongaci, nejspíš proto, že jsou často víceznačné, tj. jejich význam záleží na prozódii (ze stejného důvodu u nich často vidíme i emoji). Inicialismy jsme viděli nejčastěji převzaté z anglického jazyka, kvůli jejich řídkému výskytu se domníváme, že, podobně jako emotikony, budou časem také vytlačeny emoji. Španělské inicialismy se vyskytují ještě méně, nicméně fakt, že lze jejich význam na Twitteru dohledat, napovídá, že se ve španělské společnosti skutečně objevují.

Ortografické nástroje vyjadřování emocí působí z dnešního hlediska velmi primitivně. Na rozdíl od širokých možností intonace hlasu jsou značně omezené a binární. Mnohem komplexnější systém nabízí emoji, kterými lze mnohem efektivněji objasnit čtenáři postoj uživatele. Myslíme si, že budou do budoucna dále nahrazovat emotikony, interpunkční znaménka a inicialismy; kapitalizace, zejména izolovaná, podle nás však zůstane i nadále relevantní díky své schopnosti jednoduchého zvýraznění segmentu (řešení pomocí emoji by bylo např. ohraničení segmentu stejnými symboly, z hlediska ekonomičnosti je ale rychlejší použít klávesu *caps-lock* a segment zdůraznit tímto způsobem). Internetový jazyk se v každém případě velmi rychle mění (jak jsme viděli např. s revolučním příchodem emoji), nezbývá než čekat, jakým směrem se bude vyvíjet dále.

Resumé

Předložená bakalářská práce se soustředí na vyjadřování emocí v internetovém jazyce, konkrétně ve španělském jazyce. V úvodní kapitole představuje problematiku a formuluje cíle práce, dále se věnuje popisu obsahu a tvorby korpusu.

Následující teoretická část je rozdělena do dvou částí, které se snaží poskytnou nezbytné pozadí pro zbytek práce. První kapitola hovoří o emocích; napřed definuje samotný termín, dále postupuje k popisu množství prostředků, které se ke komunikaci emocí využívají. Zaměřuje se jak na tradičně lingvistické (lexikální, fonetické aj.), tak i na nonverbální prostředky (mimika, gestikulace aj.). Druhá kapitola porovnává internetový jazyk s psaným textem a mluvenou řečí, následně ilustruje komunikační situaci v komentářích.

Po teoretické části se práce přesouvá k praktické části, ve které zkoumá jednotlivé prostředky vyjadřování emocí na datech z vytvořeného korpusu. Věnuje se zde postupně dvěma skupinám tendencí, následovně doplňuje další dvě kratší kapitoly.

Praktická část se jako první věnuje ortografickým tendencím, nazývá je tendencemi digitální prozodie. Hledá zde paralely mezi prozodickými prostředky (intonací) a zkoumanou nestandardní ortografií v komentářích. Hovoří postupně o kapitalizaci, kterou dělí na úplnou a izolovanou; prolongaci, kterou dělí na vokalickou a konsonantickou; proložení a nakonec o interpunkci. U kapitalizace a prolongace provádí kvantifikační analýzy korpusu: u kapitalizace zkoumá, u kterých slov dochází nejčastěji k izolované kapitalizaci, u prolongace nejčastěji prodlužované hlásky (v závislosti na výslovnost, přízvuku a pozici). Proložení a interpunkci je věnován menší prostor; k proložení dochází oproti ostatním tendencím méně, interpunkce si převážně zachovává své běžné funkce. Každá kapitola disponuje vlastním dílčím závěrem.

Druhou skupinu tvoří nonverbální prostředky, konkrétně emotikony, kaomoji a emoji. Jednotlivé tendence spolu sdílí řadu charakteristik, a tak se práce věnuje především nejrozvinutější z nich, tj. emoji. Práce poskytuje základní kvantifikační data o nejužívanějších emoji v korpusu, popisuje jejich fungování a charakterizuje jejich druhy. U emoji se rozlišují funkce ilustrativní, reakční a rámcová, každé z nich je věnována vlastní podkapitola.

Poslední dvě kapitoly praktické části hovoří postupně o interjekcích a inicialismech. Interjekce kategorizuje podle vyjadřované emoce. Inicialismy se kvantifikují a rozlišují se podle původu, tj. z anglického a španělského jazyka.

Závěr práce shrnuje jednotlivé dílčí závěry a výsledky zkoumání staví do kontextu s ostatními tendencemi a hypotézami postulovanými v úvodu.

Resumen

Esta tesis trata sobre las diversas posibilidades de expresión de emociones en la comunicación en las redes sociales. El primer capítulo introduce el tema y formula el objetivo de este trabajo, después pasa a describir el contenido y la formación del corpus usado.

Se empieza por la parte teórica, la cual está dividida en dos partes e intenta aclarar el contexto necesario para el resto del trabajo. La primera parte habla de las emociones y la terminología, luego enumera algunos de los recursos que se utilizan frecuentemente para expresar las emociones; tanto los del campo tradicional de lingüística (lexicología, fonética, etc.) como los recursos no verbales (mímica, gesticulación, etc.). La segunda parte trata de definir el lenguaje en la red comparándolo con la escritura y el habla. Finalmente se introduce un esquema para aclarar la comunicación en los comentarios.

Una vez terminada la parte teórica se pasa al análisis, es decir a la parte práctica de este trabajo. En ella se examina los recursos concretos que aparecen en el corpus, los cuales están divididos cuatro grupos en total: dos mayores (con subcapítulos) y dos menores.

Primero se describe los recursos ortográficos en el capítulo llamado prosodia digital. Se busca paralelas entre los recursos prosódicos (entonación) y la analizada ortografía no estándar. El capítulo habla de la capitalización, la cual se divide en la capitalización completa y aislada, de la prolongación vocal y consonante, y por último del *kerning* y la puntuación. En los subcapítulos acerca de la capitalización y prolongación se realiza análisis cuantitativos sobre: las palabras más frecuentemente capitalizadas (aisladamente) y las letras más frecuentemente reduplicadas (según su carácter, la posición del acento y la posición), respectivamente. No se dedica tanta atención al kerning y a la puntuación debido a su uso menos frecuente y, en el caso de la puntuación, la semejanza con el uso estándar en la escritura. Cada capítulo va seguido por una conclusión.

El segundo grupo está compuesto de los recursos no verbales, es decir los emoticonos, kaomojis y emojis. Estos recursos comparten muchas de sus características entre sí, por lo que se habla principalmente de la más desarrollada, los emojis. Se ofrece un análisis cuantitativo básico sobre los emojis más usados en el corpus, se describe brevemente su funcionamiento y se caracteriza varios tipos de emojis. Se distingue tres funciones básicas en este trabajo: la función ilustrativa, la reactiva y la circunstancial. Al final del capítulo también aparece una conclusión.

Los dos últimos capítulos de la parte práctica analizan las interjecciones y los inicialismos. Las interjecciones son categorizadas por la emoción que expresan. Los

inicialismos son cuantificados y divididos en dos grupos según su origen (o vienen del inglés o son españoles).

El sexto capítulo resume todas las conclusiones individuales y compara los resultados con las hipótesis postuladas en la introducción.

Bibliografie

- Albert, G. (2020). Beyond the Binary: Emoji as a challenge to the image-word distinction. In C. Thurlow, C. Dürscheid, & F. Diémoz (Eds.), *Visualizing Digital Discourse: Interactional, Institutional and Ideological Perspectives* (65-80). De Gruyter Mouton.
<https://doi.org/10.1515/9781501510113-203>
- Baym, N. K. (2010). *Personal Connections in the Digital Age*. Polity Press.
- Cruttenden, A. (1997). *Intonation* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Crystal, D. (1966). The linguistic status of prosodic and paralinguistic features. *Proceedings of the University of Newcastle-upon Tyne Philosophical Society*, 1(8), 93-108.
- Crystal, D. (2008). *Txtng: The gr8 db8*. Oxford University Press.
- Crystal, D. (2011). *Internet Linguistics: A Student Guide*. Routledge.
- Čermák, P. (2015). *Fonetika a fonologie současné španělštiny* (3rd ed.). Karolinum.
- Čermák, P., & Zavadil, B. (2008). *Sintaxis del español actual*. Karolinum.
- Čermák, P., & Zavadil, B. (2010). *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Karolinum.
- Danesi, M. (2017). *The Semiotics of Emoji: The Rise of Visual Language in the Age of the Internet*. Bloomsbury.
- Danesi, M. (2018). *Leanguage, Society, and New Media: Sociolinguistics Today* (2nd ed.). Routledge.
- Daneš, F. (1985). Intonace v textu (promluvě). *Slovo a slovesnost*, 46, 83-100. Academia.
- Ekman, P., & Friesen W. V. (1975). *Unmasking the Face: A guide to recognizing emotions from facial clues*. Prentice Hall.
- Erhart, A., & Kořínek, J. M. (2000). *Úvod do fonologie*. Academia.
- Gawne, L., & McCulloch, G. (2019). Emoji as Digital Gestures. *Language@Internet*, 17(2).
urn:nbn:de:0009-7-48882
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.
- Grein, M. (2017). Emotion, Reason and the Human Brain. In E. Weigand (Ed.), *The Routledge Handbook of Language and Dialogue* (277-293). Routledge.
- Heath, M. (2018). Orthography in social media: Pragmatic and prosodic interpretations of caps lock. *LSA 2018 Annual Meeting*. Leden 5-8, Salt Lake City UT.
<https://doi.org/10.3765/plsa.v3i1.4350>

- Lamontagne, J., & McCulloch, G. (2017). Wayyy longgg: Orthotactics and phonology in lengthening on Twitter. *LSA 2017 Annual Meeting*. Leden 5-8, Austin TX. bit.ly/longggg
- Lupton, E. (2010). *Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, & Students* (2nd ed.). Princeton Architectural Press.
- Malinowski, B. (1922). *Argonauts of the Western Pacific*. Dutton.
- Morris, D. et al. (1979). *Gestures: Their Origins and Distributions*. Cape.
- Myslín, M., & Gries, S. Th. (2010). K dixez? A corpus study of Spanish Internet ortography. *Literary and Linguistic Computing* 25(1), 85-104. University of California.
DOI:10.1093/lc/fqp037
- Novak, P. K., & Smailović, J., & Sluban, B., & Mozetič, I. (2015). Sentiments of Emojis. *PLoS ONE* 10(12). DOI:10.1371/journal.pone.0144296
- Ohba, T., & Takeshi, O. (2010). *Bakuman 1*. VIZ Media: U.S.A.
- Piotrovskaya, L. (2003). Emotional prosody and emotive intonation. *International Society of Phonetic Sciences*.
- Pfeifer, V. A., & Armstrong, E. L., & Lai, V. T. (2022). Do all facial emojis communicate emotion? The impact of facial emoji on perceived sender emotion and text processing. *Computers in Human Behaviour*, 126. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107016>
- Pražský lingvistický kroužek. (1929). *Teze Pražského lingvistického kroužku*. Státní tiskárna.
- Real Academia Española & Asociación de Academias de la Lengua Española. (2011). *Nueva gramática de la lengua española: fonética y fonología*. Espasa Libros.
- Real Academia Española & Asociación de Academias de la Lengua Española. (2009a). *Nueva gramática de la lengua española: morfología y sintaxis I*. Espasa Libros.
- Real Academia Española & Asociación de Academias de la Lengua Española. (2009b). *Nueva gramática de la lengua española: sintaxis II*. Espasa Libros.
- Seargeant, P. (2019). *The Emoji Revolution: How Technology is Shaping the Future of Communication*. Cambridge University Press.
- Schnoebelen, T. (2012). Do You Smile with Your Nose? Stylistic Variation in Twitter Emoticons. *University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics*, 18(2).
<https://repository.upenn.edu/pwpl/vol18/iss2/14/>
- Soriano, C. (2016). El lenguaje de las emociones. In M. C. Horno Chéliz, I. Ibarretxe Antuñano & J.L. Mendivil Giró (Eds.), *Panorama actual de la ciencia del lenguaje* (243-259). Prensas de la Universidad de Zaragoza.

Werry, C. C. (1996). Linguistic and interactional features of internet relay chat. In S. C. Herring (Ed.), *Computer-mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*, 47-64.

Wierzbicka, A. (1999). *Emotions across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. Cambridge University Press.

Wilce, J. M. (2009). *Language and emotion*. Cambridge University Press.

Wilson, D., & Sperber, D. (2004). Relevance theory. In Horn, L. and Ward, G. (eds.), *Handbook of Pragmatics* (607-637). Blackwell.

Zappavigna, M. (2012). *Discourse of Twitter and social media*. Continuum.

Online zdroje

Anonymous. (2013, srpen 11). *Conchesumadre*. AsiHablamos.

<https://www.asihablamos.com/www/significado/palabra/conchesumadre>

Cambridge University Press. (n.d.). All caps. In *Cambridge Dictionary*. Pořízeno květen 14, 2023, z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/all-caps>

Cambridge University Press. (n.d.). Bomb. In *Cambridge Dictionary*. Pořízeno květen 14, 2023, z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bomb>

Cambridge University Press. (n.d.). Netiquette. In *Cambridge Dictionary*. Pořízeno květen 14, 2023, z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/netiquette>

Cambridge University Press. (n.d.). Wow. In *Cambridge Dictionary*. Pořízeno květen 14, 2023, z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/wow>

Carmona, S. (2020, červen 19). *La historia detrás del meme: El Bugs Bunny comunista (100% real no fake)*. Sopitas.

<https://www.sopitas.com/mientras-tanto/origen-historia-meme-bugs-bunny-comunista-tenemos/>

Collister, L. (2015, duben 6). *Emoticons and symbols aren't ruining language – they're revolutionizing it*. The Conversation. <https://theconversation.com/emoticons-and-symbols-arent-ruining-language-theyre-revolutionizing-it-38408>

El País. (2023, březen 15). Una pastilla experimental logra la remisión completa del cáncer en 18 pacientes con una leucemia muy agresiva [Status update]. Facebook.

<https://www.facebook.com/elpais/posts/pfbid02z6vhLvQcesnSnPVxapa81uqJPNU6jSG2RuPKD8pCpnXjTc91Tun26rU4Q4XjEQHI>

El País. (2023, březen 27). China halla una reserva de agua en la Luna de 270.000 millones de toneladas [Status update]. Facebook.

<https://www.facebook.com/elpais/posts/pfbid0263V8zo8pvtG4kZcJj97dk4ers2naSLjGjE4Eje8i5rRsYCE4uNsfhBx3SnEXCTUol>

El País. (2023, březen 29). Cuatro de cada 10 españoles se declararon ateos, agnósticos o indiferentes ante la religión en 2022. Esa proporción de no [Status update]. Facebook.

<https://www.facebook.com/elpais/posts/pfbid02h581K2UDPfJvUdEMad9XvuyEVeFcMe6hTKgfkx96VMvUXetWWAG3T5Nf9U1SxcRql>

El País. (2023, duben 4). 📍 “Esta fue la última voluntad de Aless, la de traer un hijo suyo al mundo”, anuncia Ana Obregón [Status update]. Facebook.

<https://www.facebook.com/elpais/posts/pfbid0nq61Q1MBn3FXzWfZKmXpm5CdUwS4A17YBRVzpiFSEQGboBcEbLV1Ph1MK1Re25AZI>

El País. (2023, duben 7). *Ian Gibson, biógrafo de Lorca, Dalí o Machado: "En Vox dicen que España se está convirtiendo en un estercolero multicultural* [Status update]. Facebook.

<https://www.facebook.com/elpais/posts/pfbid034bW69iqyaiZtbJhCD6Wqk7c1vT3fNY6o5T7xonrXyzjd1DhkrEo1Np7FtbDFb2Uvl>

epic MeMelord MAGNificEnT. (2019a, listopad 21). *aLtErNaTiNg CaPs*. Urban Dictionary.

<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=aLtErNaTiNg%20CaPs>

Mariela. [@marielamorenoc1]. (2015, březen 19). @naxhuuu no jajajaja 😂 significa "con el favor de dios" (cefd) [Tweet]. Twitter.

<https://twitter.com/naxhuuu/status/578447841300910080?lang=cs>

mshaw43. (2019b, červen 19). *aLtErNaTiNg CaPs*. Urban Dictionary.

<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=aLtErNaTiNg%20CaPs>

Novo, R. (2018, září 26). *Me cago en Dios: MCD Bilbo*. Empuje. <http://empuje.net/me-cago-en-dios-mcd-bilbo/>

Real Academia Española. (2014). No. In *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed.

Pořízeno květen 14, 2023, z <https://dle.rae.es/no?m=form>

Real Academia Española. (2014). Sí. In *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed. Pořízeno květen 14, 2023, z <https://dle.rae.es/s%C3%AD?m=form>

Rybička, J. (2010, říjen 10). *Zpracování textu počítačem*. Informatika a grafika GJS Zlín. https://www.gjszlin.cz/ivt/filez/word_styly_rybicka.pdf

Shirim. [@mslvva]. (2021, leden 27). ¿Ustedes sabían que “GAD” es Gracias a Dios en slang de abuelitas? [Tweet]. Twitter.

<https://twitter.com/mslvva/status/1354553209885519875?lang=cs>

Studying with Alex. (2022, srpen 31). *Unicode, in friendly terms: ASCII, UTF-8, code points, character encodings, and more* [video]. Youtube.

<https://www.youtube.com/watch?v=ut74oHojxqo>

Wilde, E. (2023, březen 24). *What is Unicode? How does it work and how do you use it?* [video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=ngr0SIrfz6M>

XadaTen (2014, prosinec 29). *Asterisks*. Urban Dictionary.

<https://www.urbandictionary.com/define.php?term=asterisks>